

חזרה

בס"ד | ערש"ק פרשת נשא | י"א סיון תשע"ב | גליון 114

בינו שנות דור ודור /// הגליון השבועי של הערה

לרגל יומא דהילולא של רשכבה"ג מרן הגאב"ד בעל ה'מנחת יצחק' זיע"א, נודענו עם נכדו בכורו ותלמידו המובהק, הגאון רבי יוסף יהודה ווייס שליט"א מגדולי רבני לאנדאן, שזכה להתגדל על ברכי זקנו הגדול זי"ע, וליצוק מים על ידיו | בשיחה מיוחדת במעונו פותח לנו צוהר לדמות הפלאים של מורה דרכנו ומאיר נתיבתינו

מנחתו של פוסק הדור

מעשי רחמים

ארבעים שנה של מסירות נפש למען החינוך הטהור של בני עדות הספרדים מתוך עוז ותעצומות שלא ליהנות מכספי הציונים | הרה"ג ר' בנימין כהן שליט"א מנהל ת"ת 'עבץ' על טהרת הקודש, מגולל את דברי ימיה של הת"ת ומשרטט פרופיל מרהיב של אביו, הרה"צ רבי רחמים כהן ע"ה, מקים ומייסד הת"ת, שמסר נפשו למען טהרת החינוך | כמה גדולים מעשי חייא

חתונה עם טועמיה במלון שערי ירושלים

מבצע קיץ!
למזמינים חתונה בחודשי הקיץ
שבע ברכות חינם

M מקסימוריה

[מבחר אולמות בירושלים]
[לחתונות, שבע ברכות ובר מצוה]

לכל חלקי הארץ | כל סוגי האירועים | הגשה ברמה גבוהה

טועמיה קייטרינג
רשת מסעדות וקייטרינג

מנהל האירועים: 050-4100.900

1599-500-520

ירושלים: כיכר השבת, מאה שערים 1

ירושלים: צפניה 61 פינת בר אילן

בית שמש: נחל ניצנים 8, רמת בית שמש א'

מבצע קיץ מרענן!
בכל רכישה ממבון
מוצרי קלוריד
קרם ידיים/רגליים
מתנה

עד 300 המלא: 50% הנחה.

הפורמולה מכילה:
תה ירוק, שיב, שן
אלוורה ועוד.

מוקד יעוץ והזמנות: 1-700-700-703

להלן מוצרי קלוריד המכילים חומרים טבעיים אשר יכולים לסייע.

קלוריד
טבעי וקל להוריד במשקל

מסייע לשימור
והפחתה במשקל

מסייע לאיזון רמת
לחץ הדם

מסייע לאיזון רמת הסוכר
אצל חולי סוכרת

מסייע להגברת חלב אם
ולהרגעת התינוק

מסייע לאיזון
רמת המלסטרול

את ישראל על לא דבר ונביאי ישראל מתאוננים על פורענות הבאה על האומות, עכ"ל, ובנבואת יחזקאל (כ"ז ב') ואתה בן אדם שא על צור קינה, ואלבא דאמת כבר דשו רבים בענין זה, ודפח"ח. יי"ש"כ על החומר הערוך בגליון חג השבועות אשר היו למשיב נפש במאמר כ"ק האדמו"ר מתוא"י שלט"א בזכרונות מהגה"ק מהר"י מדזיקוב זצוק"ל אשר אור תורתו וקדושתו יהל עלינו בפעיה"ק רבות בשנים, זכותו תהא למגן וצינה בעדינו.

הכותב בברכת יי"ש"כ, ד.ה.

אל כבוד מערכת העדה.
על הנידון שנדון בגליונכם בשבועיים אחרונים בענין "בנפול אויבך אל תשמח", כבר הובאו דברי רבינו יונה על משלי (כ"ד ז') שכותב מפורש שיעיקר האזהרה היא על חברו הרשע שהוא רשע כמוותו שאינו שמח במפלתו לשם שמים, אבל הצדיק מותר לו לשמוח בנפול הרשע לשם שמים, אך יזהר שלא יעורר לבו לשמוח מצד איבתו עכ"ל, ואין אחר דברי הראשונים כלום. ומה שהוסיף כו' המאמר דמי יאמר זכיתי לבי שמכוון בשנאתו לשם שמים לכא' אין אזהרה זו צריכה רק לאלו שנפגעו במישרין מה' אויב הנפול, אבל אחרים שלא היו להם נזק ממנו במובן הגשמי ולא באו עמו במגע, ואצלם שנאתם לו היא רק על אשר החטיא רבים והתנכל לשומרי משמרת הקודש עד שהושיב אברך חף מפשע בכלא לשנתים, אין מתערב בזה שנהא שלא לש"ש כי אינם מכירים אותו כלל. וה' ינחנו באורח מישור.

בכבוד רב, פ.י. ירושת"ו.

לגליון העדה.
אבקש לציין הנאתינו מהחומר המעניין, ולאחרונה ב'סיפור לדורות' הבאתם סיפור נורא מהרה"ק מניקלשבורג בענין כשרות השחיטה, ושבוע אח"כ הראה לי שכני שהוא מלמד בת"ת בירושלם וכן משיג ב'חברה' לילדים (בשני מקומות) ובכל השלש מקומות הוא סיפר את הסיפור, במקום אחד הוא קיבל פתק תודה מאחת האמהות: "שמחתי לשמוע מבני את הסיפור המפליא של הרבי מניקלשבורג עם העופות וכן את המסר החד לשמור על כשרות המאכלים, ואז טען בני שלא יתכן שבבית זה שאוכלים מהבד"ץ העדה החרדית, אבל לפעמים נכנסים ממיתקים מהכשר אחר, והוא ניצח על המלאכה בהוצאת הממתקים מהבית. ב"ה שאתם נותנים לו כאלה דרכים טובות בהנהגות טובות וביראת שמים".

בברכה, נ.ש.

קדושת נעימות התורה

ג' ימי הגבלה ה'תשע"ב, לכבוד מו"ל גליון היהדות הנאמנה "העדה" לבצור ולחזק חומות הקדושה בארה"ק.
איתא בטור אר"ח, הל' ברכת התורה (סי' מ"ז) ועוד יש ברכה אחרת על התורה ברוך אתה וכו' אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו ברוך אתה ה' נותן התורה. ויכוון בברכתו על מעמד הר סיני איך בחר בנו מכל

לכבוד עורכי בטאון העדה, שלום רב.
אחרי מבוא התורה וההודאה על עבודתכם הנפלאה להשריש בנו מושגים גאונים לדעת מה ה' לפנינו איך ה' נראה ירושלימער איד ומי ה' רבותינו ועד כמה אין אנו משיגים קצה צדקתם והכל בצורה ברורה מאוד.
א' הנני בזה אודות מה שהבאתם מאמר על הצדיק הירושלמי רבי יצחק דוד גוטפארב זצוק"ל אשר הדור הצעיר כבר לא זכו להכירו היטב, ואצרף בזה ג' עובדות אשר מי שהכיר את רבי יצחק דוד אין צורך להסביר מה שה' ואיך שה', ואלו שלא הכירו אותו לפחות ישמעו מה היה בדור שלפנינו. הנה פעם מצאתי את רבי יצחק דוד ואחרי שעניתי לו שלום התחיל לבכות "תתפלל, תאמר תהלים, בני... צריך רחמים שמים, הוא במצב סכנה". מיד נפל עלי פחד, שאלתי אותו מה קרה, המחלה רח"ל? ענה לי "מה נפ", תתפלל ... בן... שאלתי אותו בודאי אתפלל, אבל מה קרה, וכי פתאום? הלא אתמול ראיתי אותו ברחוב ולא ראו עליו כלום? והוא השיב לי: "מה אתה שואל, אני אומר לך שהוא צריך רחמים, ואתה מתחיל עם שאלות?" אמרתי לו שפשוט נרעדתי, אני לא קולט רח"ל הלא אברך צעיר הוא, היכן הוא עתה, בבית חולים? אז כבר אמר לי, "לא, הוא עובד במסעדת... כי צריך פרנסה, ומי יודע אם יוכל להזהר בשמירת עינים, תתפלל שימצא עבודה יותר נקייה, ובקרוב לא יצטרך לעבוד שם", וכמובן הכל בשיא התמימות.

ב' אני חושב שמעטים יודעים על מקום בו התפלל רבי יצחק דוד, ולפניכם סיפורי: פעם הייתי צריך להיות אצל אחד ברחוב החומה השלישית, והיות שעדיין לא היה בביתו, חפשתי איזה בית הכנסת לשהות שם עד שיחזור לביתו, ואחד הראה לי על איזה בית כנסת של ספרדים ונכנסתי שם, והנה לתדהמתי אני רואה רבי יצחק דוד מתפלל בבכיית אשר גם לב אבן היה נמש, כל בית הכנסת רעד מפחד, מרוב התרגשות כמעט ושכחתי מטרת ביקורי שם. עכ"פ אחר רבע שעה הלכתי שוב לבית פלוני וסידרתי הענין, החלטתי לחזור לבית הכנסת לראות איך רבי יצחק דוד הצדיק נסתר מתפלל, והנה אני רואה רבי יצחק דוד עדיין עומד בתפילה, וכך המתנתי עד שיסיים שמונה עשרה, והנה כשגמר שמונה עשרה והסתובב וראה אותי, התחיל לצחוק כמשתגע ואמר לי "הרגשתי שאחד עומד מאחורי, רק פחדתי שעוד מעט אראה שכל עבודתי היה לריק ואף אחד לא ראה אותי..." ופירושים מיותרים.

ג' פעם ראיתי אותו בהושענא רבה מתפלל בבית הכנסת של תימנים. אחר יו"ט שאלתי אותו למה התפלל שם, וענה לי: "אצל אשכנזים, אחד רוצה לבכות צריך הכנה רבה, קודם צריך לדעת אם רואים, שלא יתבייש, ואם רואים מתעטף עם הטלית וכו', אצל התימנים אין כלום, אחד רוצה לבכות בוכה נגד כולם, מתפללים לה', בוכים לה', אין כלום רק הקב"ה.

הכו' בברכה, א.ש.

לבי למואב

בהמשך לדבריו של ידידינו הרב אי"ש בן ח"י שליט"א בענין הסתירה בין הא דכתיב באבד רשעים רנה לבין הא דכתיב בנפול איבך אל תשמח, הנני להעיר כי רשיה"ק ע"פ בנבואת ישעיה' הנביא (ישעי' ט"ו ה') לבי למואב יזעק - נביאי ישראל אינם כנביאי אומות העולם בלעם היה מבקש לעקור

"העדה" - בטאון העדה החרדית

כתובת המערכת:

רח' מאה שערים 71
ת.ד. 5804 ירושלים
טל. 02-5829567
פקס. 1532-9998499

כותבים ומשתתפים: הרה"ח ר' צבי ראובן דאוידיאביטש, הרה"ג ר' נתן גוטליב, הרה"ח ר' יצחק שלמה בלויא, הרב צ. בטלמן, מ. גוטליב, ד. פריד, י. פערל, יעקב בן יצחק, מ. רבינוביץ, חיים קוטלר, ד. כהנא, מ. חנוך, ש. יאקאב, משה נתנזון

עורך אחראי: הרה"ג ר' יוחנן שמעיה • **עורך מקצועי:** ר' ישראל אשר הלר • **ניהול:** ר' טוביה ליברמן **ארכיון:** ארכיון בד"צ העדה החרדית, הר"ר מרדכי מינצברג

תמונות ארכיון: הר"ר יעקב קרישבסקי • **צילום ותמונות:** ר' ברוך אוביץ, ר' אלי' שוורץ

מחלקת פרסום: זיסמן ורשואר 05271-30240

הדפסה: סולן הדפסות - פתח תקוה • **הפצה:** י.ש. יזמות ושיווק - 0527158688

פניות בעניני הפצה למנויים: "שירות" - 05271-66773 בין השעות: 5-3 אחה"צ יום ו' 10-11 בבוקר

ומרן הבית יוסף תירץ ג"כ קושיא זו בשם מהר"י אבוהב ז"ל לפי שמאחר שאין מברכין על התורה, מורה שאין קורין אותה לשמה אלא כאומנות בעלמא, לפי כך אין זוכין לשלשלת הנמשך לעוסק בתורה "לא ימוש מפך ומפי זרעך" וגו'. ע"ש עוד כדאמרינן לעיל ודפח"ח.

וכבר דרש דרש כ"ק מרן רבינו הגדול המהרי"ט שליט"א גאב"ד דירושלים ת"ו ומרא דארעא ישראל, ביום הקהל - כ' סיון - בעצרת יובל השלשים להתייחדות "קרבן הצלה", שההמשך ממעמד הר סיני, משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע וכו', דהיינו מסורת התורה מדר לדר עד ביאת משיח צדקינו. כדברי התנ"א ר' עקיבא (אבות פ"ג) מסורת סיג לתורה, שבלי מסורת שנאמן למקור אין המשך.

כמ"ש לעיל מרן הבית יוסף זיע"א של"א ימוש מפך ומפי זרעך" וגו' זה רק ע"י אותם תנאים וישיבות הכשרים ההולכים בדרך החנוך הישן הטהור שנמסר לנו מדר דר עד מרע"ה, ואינם נהנים ממשדרי השמד הציונים למיניהם שכל מטרותם ויסודם הוא למען עקירת התורה ח"ו. ובזה שמקימין "מסורת סיג לתורה" "ומיניה לא נזוע" ע"י יש ביכולתם להנחיל לבניהם ולתלמידיהם את עריבות נעימות מתיקות קדושת תורתנו הק' לדורות עולם.

כיון שאין ערוביאי זרה ופסולת כל שהיא בלמודם כדוגמת ליב"ה, מיצ"ב, שח"ר כחול, שח"ר שחור ושאר מרעין בישין ל"ע, וממילא הם זוכים ללמוד נקי כמ"ש התנא (אבות פ"ה) נפה שמוציאה את הקמח וקולטת את הסולת. ואיתא בליקוטי מוהר"ן סי' ע"א, אשרי הזוכה להרגיש נעימות התורה, כי יש נעימות בתורה. וזהו העיקר לזכות להרגיש הנעימות שיש בהתורה, דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, עכ"ל. והמבין יבין אם רצונו להבין ולא לקנטר. אבל על המקנטר אמרו חז"ל מוטב שנהפכה שליתו על פניו.

ולכן אשרי טהור לב השם רעינו לסודות התורה ומצותיה למה עשה ה' ככה לרדת על הר סיני ונגלה בערפילי טהור ללמד לעמו תורה ומצות ודבר עמהם פנים אל פנים ודבריו שמענו מתוך האש בהתגלות נפלא ונורא כזה וכאשר מרע"ה התפלא ע"י ואמר "הנה"ה כדבר הגדול הזה או הנשמע כמוהו" וכו'. להודיענו שכמו שמתן-תורה ניתן לנו ביום חג השבועות באותות ובמופתים למעלה מהטבע. כך קיום התורה ולומדיה לדורות עולם זה למעלה מהטבע. ואין לסמוך על חסדם וטובם של הרשעים הפוקרים למיניהם.

ועי' בספר "אוצר היראה" ערך אמונה סי' ר"ט, שפירש הפסוק בתהלים תמניא אפי' (ק"ט, ט"ז) "פלאות עדותיך, על כן נצרתם נפשי" שכן אמר דוד (יא' צ חג השבועות) שזה שהוא שומר מצוות התורה, אינו בשביל שהשכל האנושי הטבעי מסכים לזה, אלא אדרבה, דייקא מחמת ש"פלאות עדותיך" וא"ל לשכל אנושי להשיגם כלל (ואפילו שגם שכל האנושי מסכים לזה, אבל לא מחשבותיו ית' מחשבותינו וגבוה דרכיו מדרכינו, ובכל פרט ופרט מדקדוקי המצות יש לו יתברך בזה דרכים נעלמים ונפלאים מאד, רזין דרזין וסתרי נסתרות) ולכן דייקא "נצרתם נפשי" וכו"ל.

ומה שמצינו גם בדברי גדולי הקדמונים ז"ל טעמי המצות עפ"י שכל הטבעי - מי יודע מה היה בזה, אולי הדורות שהיו בימיהם הוכרחו לזה. וכבר אמר שלמה המלך ע"ה (משלי ה', ו') "אחר חיים פן תפלו נעו מעגלותיה לא תדע", וכמו שפירש"י שם. וכתוב "לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותיך מאד" ע"ש עוד, אבל כל אלה שרחוקים מקדושת התורה ומצותיה מחמת שהם סמוכים לשולחן איזבל משרדי השמד למיניהם וכן הם מגשמים את הוויות דאביי ורבא רח"ל. אפילו שידעו אלף דפין, אבל העיקר חסר מן הספר, ממילא לא יוכלו להשיג את נעימות ומתיקות התורה ותבונות התורה לעומקה ולהתענג בפנימיות נגלות ונסתרות התורה.

וליהפך אותם הכשרים והיראים בני היהדות הנאמנה אנשים ונשים, זקנים וטף שמוסרים נפשם ללמוד מתוך הדחק - בלי להזדקק לתקציבים האסורים שהם מקור משחת לכל פשע ורשע - הם יזכו בודאי ובודאי לחזות בנועם ה' ולהתענג מזיו שכינתו ו"לא ימוש מפך ומפי זרעך ומפי זרעך" אמר ה' מעתה ועד עולם, "ועד עולם" דייקא דהיינו שנמסור התורה בטהרה ללא שום שינוי כמו שמשא קיבל מסיני ומסרה ליהושע, לזרעינו ולזרע זרעינו ולתלמידים לדורות עולם, "ושלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול".

הכו"ח לע"נ אבא מארי ועט"ר הרה"ח ר' אברהם חי ב"ר יצחק זצ"ל הכ"מ

שמסר נפשו למען קיום התורה ומצותיה באמונה,

יצחק הלוי - אגודת דרך התורה ב"ב.

האומות וקרבנו לפני הר סיני והשמיענו דבריו מתוך האש ונתן לנו תורתו הק' שהיא בית חיינו כלי חמדתו שהיה משתעשע בו בכל יום. עכ"ל. ע"ש וכדאיתא באבות פרק ג' מדברי ר' עקיבא חביבין ישראל וכו' שניתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם שנא' "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו", ודייק היטיב ותבין מזה לדעת מהזה מהות קדושת נוראות תורתנו הק'. שאינו דומה כלל ועיקר לחכמות העולם - אפילו ה' חכמות שהיו גדולי ישראל שידעו אותם - אלא זה ענין אחר לגמרי, למעלה מבינתו למעלה מהשגתו. והקב"ה ברחמיו ורוב חסדיו נתן לנו מתנה טובה הזאת כלי חמדתו מאוצר בית גגזיו כדי שעני"ז נדע ונכיר איך לעבוד אותו ית"ש כראוי ולבלות ימינו בטוב ובנעימים, ולבא לתכלית הנרצה שעל מנת כן באנו לעולם. ולא ללכת אחרי הבלי עוה"ז ותאותיו ככתוב "שקר החן והבל היופי, אשה יראת ה' היא תתהלל".

ופירש שם הב"ח: אבל ברכה זו השנייה אינה כי אם ההודאה והשבח על מה שנתן לנו תורתו כלי חמדתו מתוך האש, להורות על קדושתה ורוחניותה ובחר בנו מכל האומות וקרבנו לפני הר סיני (א"ה ועפ"י יובן מה דאמרינן בהגדה של פסח, אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו, ושואלים הלכו בו מה ענין הר סיני בלי מתן תורה. אבל עפ"י הנ"ל ניחא דעצם מעמד הר סיני והקולות וברקים שקדמו למתן תורה כמ"ש (שמות י"ט, ט"ז) "ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולו וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר חזק מאד ויחרד כל העם אשר במחנה". בא להמחיש לנו את קדושת התורה שא"ל לקטנים כמונו ולהשיג ולהבינו לפי גדולתה ומעלתה למעלה למעלה. אבל אעפ"כ כל חד כפום מה דמשער בליביה, לפי גודל עמלו ועסקו בתורה כך יזכה קצת להשיג ולהבין. ולפי שהזהיר אותנו בתורתו שלא נשכח מעמד הר סיני, וכמ"ש בפרשת ואתחנן (דברים ד', ט' - י"ב) "דק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך וגו' יום אשר עמדת לפני ה' א-לקיך בחורב וגו' ותקרבון ותעמדון תחת ההר, וההר בוער באש, וידבר ה' אליכם מתוך האש וגו' לפיכך צריך לכוין בברכה זו השנייה להודות לו יתעלה על מעמד הר סיני וכו' ומסיים ברוך וכו' נותן התורה, כלומר נותן התורה כלי חמדתו מתוך האש כאמור. עכ"ל. יוצא מדבריו הק' שבברכת התורה שאנו מברכים בכל יום בבקר צריך לכוין להודות לו ית"ש על שני דברים א' מעמד הר סיני בקולות וברקים וכו' ב' עצם נתינת התורה כלי חמדתו מתוך האש.

וע"ש עוד בטור בתחילת הסימן ברכת התורה צריך לזהר בה - ובשו"ע הוסיף "מאד" וע"ש במשנ"ב - כדאיתא בנדרים בפרק "ואלו נדרים" (פ"א:): מפני מה ת"ח אין מצויין לצאת מבניהם ת"ח רבינא אמר מפני שאין מברכין בתורה תחילה, דאמר רב יהודה אמר רב וכו', ואומר שם הב"ח שמביא ראי' מרב יהודה אמר רב שהקב"ה מקפיד על לומדי תורה אפילו עוסקין בה טובא, אם אינן זורקין לברך בתורה תחלה. ואיכא לתמוה למה יצא כזאת מלפניו להענישם גדול ורם כזה על שלא ברכו בתורה תחלה שהוא לכאורה עבירה קלה. ומתוך נראה דכוונתו ית' מעולם היתה שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמיות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה, ולכן נתן הקב"ה תורת אמת לישראל במתנה שלא תשתכח מאתנו (א"ה כגון ע"י שסמוכים ראשם וכרעם וקרבם וכל אשר להם לשולחן איזבל וממילא נכנס ארס ורעל טומאת הציונות ואביזרייהו למח התשב"ד ומקלקל ופוגם את הבל פיהם הקדוש רח"ל, ודין גרמא בנזקין שהן נמשכים אחרי זדון לבם בתוכנית הליב"ה - ללהב יצאת לכלות כל קודש - מיצ"ב וחוב גיסו לצבאם הטמא למי שנקרא אצלם משתמט - והדבר פשוט שגם מי שאינו לומד בישיבה וכולל שאסור לו בשום אופן להתגייס ודלא כאנשי המפלגות - ובהמשך גם למי שנקרא בן ישיבה ותורתו אמנתו לפי חוקיהם, וכן מעגל העבודה ולימודים אקדמאים באוניברסיטה פתוחה או סגורה, ובתי ספר להשתלמויות לגברים ונשים 'בהפרדה מלאה' באשור והכשר רבני המפלגות רח"ל שכל אלו ביחד ובנפרד גורמים לשכחת התורה באופן מבהיל, עד שמגיעים לדרגא פחותה של מואס באחרים העושים. ולכנות אותם בשמות גנאי: סיקריקים בטלנים חובבי אקשן וכדומה) כדי שתתדבק נשמתנו וגופינו ברמ"ח מצוות עשה וש"ס לא-תעשה שבתורה, ואם היו עוסקים בתורה על הכוונה הזאת היו המה מרכבה והיכל לשכינתו יתברך שהיתה השכינה ממש בקרבם וכו' שנתן לנו תורתו הקדושה כדי שתתדבק נשמתנו בעצמות קדושת התורה ורוחניותה וכו'. ע"ש ביאור הדברים באורך ורחב.

זכרנו
ויאמרו לו

התאריך י"א סיון, הוא תאריך משמעותי ביותר עבורנו חברי "העדה החרדית" ונאמניה, בי"א סיון אנו נזכרים בימי ההוד המופלאים שחסינו תחת צילו של פוסק הדור מרן הגאב"ד הגאון האדיר בעל ה"מנחת יצחק" זיע"א אשר היהדות החרדית חרדה למשמע שמו והתהלכה לאור פסקיו. היו אלו ימי זוהר ותקופת תור הזהב לעולם היהודי כולו.

תשע עשרה שנות זוהר היו לה לירושלים עיר הקודש, אלו השנים בהם זרח אורו של רשכבה"ג מרן הגאב"ד בעל המנחת יצחק זיע"א בירושלים. באותם שנים זכינו לראות את מרן זיע"א בהודו ובהדרו ובאצילות שזהרה מפניו הקדושות. התהלכנו אז, אנשי ירושלים, חברי העדה החרדית מלאי גאוות יחידה, על כך ש"פוסק הדור" במלא מובן המילה עומד בראשינו ומאיר ומנחה לנו את הדרך אשר נלך בה ואת המעשה אשר נעשה.

הבטנו בו במבט של אנשים קטנים הניצבים למרגלות ההר הגבוה, מנסים לאמוד את גובהו ואיננו מצליחים, אך יודעים בבירור שפסגתו של ההר גבוה למעלה למעלה מהשגתנו. מרן הגאב"ד בעל המנחת יצחק זיע"א היה עבורינו עמוד הענן ההולך לפני עם הקודש להנחותם הדרך ועמוד האש להאיר להם את חשכת הגלות. מרן הגאב"ד בעל המנחת יצחק זיע"א ניצב גבוה מעל גבוה כמין נס בראש הרים ומורה לנו, הנאבקים בגל הנסיונות המתחדשות עלינו בכל יום בעקבתא דמשיחא, את הבהירות, את הקלארקיט.

אז באותם השנים, שנות הזוהר של ירושלים הרגשנו סמוכים ובטוחים, ידענו כי כל בעיה הנראית כמי שאין לה פשר ואיננה ניתנת לפתרון תבא לפני עינינו ובהודות והוא, מרן זיע"א, יאיר את המחשכים.

ירושלים, אתר דזקוקין דנורא ובעורין דאשא

מרן הגאב"ד בעל ה"מנחת יצחק" זיע"א נשא על שכמו את משא ירושלים עיר הקודש והוא עצמו התייחס לתפקידו בחרדת קודש, וכך כותב בהקדמת ספרו "מנחת יצחק" חלק ט' שהוציא בשנת תשמ"ה במלאת חמש עשרה שנה לכהונתו בירושלים עיר הקודש:

"זכרתי ימים מקדם, בבוא אלי בעיר מאנשעסטער פקודת ובקשת מאיר עיני הגולה, רבן של ישראל וקדושו, צדיק דורינו מרן כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זיע"א גאב"ד העדה החרדית הקדושה, לעלות להר הקודש ירושלים ת"ו, לשבת על כס הרבנות, והוא באחד, באמור אלי, לעזוב את ארץ העמים, ולקבל עול ההנהגה הציבורית בקרב שלומי אמוני ישראל בעיר קדשנו ותפארתנו, כי שם מקומי.

האמת אגיד, כי יראתי מפני הכהונה הזאת בהר הקודש ת"ו, יגורתי לקבל עלי משימה קדושה זו, בעלות על לבי דמות דיוקנם של גאוני ומצוקי ארעא קדישא נ"ע אשר לפני יושב בה כסאות למשפט, אדירי התורה חוקקי ישראל אשר ישבו בה על מדין. אראלים ומצוקים אשר כל העולם חל מפני אור תורתם וקדושת עבודתם אתר דזקוקין דנורא ובעורין דאשא, מאן מעייל בר נפחא לתמן, מגיני ארץ ומעמידי הדת, ומשיבים מלחמה שערה, הלא המה מייסדי העדה החרדית, גודרי גדר ועומדים בפרץ, באים בכח מעשיהם, היו לנו לחומה.

אמנם מאת ד' היתה זאת לי, להענות לקריאת רבותינו שרי התורה חברי הבד"צ דעיה"ק ירושלים, אשר הטילו על שכמי משימה כבדה זו, בצירוף חכמי התורה נקיי הדעת בקרתא קדישא, ועל כולם גברה עלי רצונו של כ"ק רבינו מסאטמאר זיע"א אשר פקודתו שמרה נפשי מאז ומקדם, בהלו נרו עלי ראשי בי תמכה ימינו ובזרוע עוז תבונתו, קיבלתי את התמנות זו, ותמכתי יתדותי בזכות אבות העדה נבג"מ אשר מסרו נפשיהו על קיומה, המה ינחוני בדרך האמת, ובכוחם נגן על חומותיך ירושלים ועל קדושת החינוך וכל קדשי ישראל, ושליחותיהו דקמאי אנן.

עדתינו הקדושה ממשיכה דרך רבותינו נ"ע ללא זיז כלשהו

"ועתה במלאת הימים האלה, חמש עשרה שנה מאז שמתי על שכמי עבודת הקודש בהר הקודש, לבי ובשרי ירננו לא-ל חי, אחרי רואי כי אכן זכות המייסדים נ"ע עמדה לנו לאורך כל הדרך, עינינו הרואות כי עדתינו הקדושה על שלל מוסדותיה ומפעליה, ממשיכה דרך רבותינו נ"ע ללא זיז

לרגל יומא דהילולא של רשכבה"ג מרן הגאב"ד בעל ה"מנחת יצחק" זיע"א, נודענו עם נכדו בכורו ותלמידו המובהק, הגאון רבי יוסף יהודה ווייס שליט"א ראש ישיבת מחזיקי לומדי תורה בעלזא בלאנדאן ודומו"צ בהתאחדות קהילות החרדים בלאנדאן, כדי לשמוע עובדין טובין סגיאיין מחייו ומשנתו של מורה דרכנו ומאיר נתיבותינו | "פקודתו שמורה נפשי מאז ומקדם, בהלו נרו עלי ראשי בי תמכה ימינו ובזרוע עוז תבונתו, קיבלתי את התמנות זו, ותמכתי יתדותי בזכות אבות העדה נבג"מ אשר מסרו נפשיהו על קיומה, המה ינחוני בדרך האמת, ובכוחם נגן על חומותיך ירושלים ועל קדושת החינוך וכל קדשי ישראל, ושליחותיהו דקמאי אנן" - מסכת חייו הכבירה של מרן זיע"ע ופרקי הוד מימי ממלכתו כמרא דארעא קדישא | תפארתה של ירושלים

כלשהו, הנך יפה רעיתי תמתי, מום אין בך. כולה חטיבה אחת לד' ולתורתו, שיטתה ברורה כיום נתינתה, הגדרים והסייגים אשר גבלו הראשונים הרואים את הנולד, כל רוחות שבעולם לא יזיזום, ונוטרי כרם ד' צ' חיל ד', עיניהם פקוחה לשמור על קדושת ירושלים והעם היושב עליה, ואין פרץ ואין יוצאת במחנינו כאשר היה באמנה עם לבב המייסדים נ"ע ככתוב בתורת משה ועשית עפ"י הדבר אשר יגידו לך וגו' ושמרת לעשות ככל אשר יורוך.

אני תמיד מרגיש כי אבות העדה נ"ע בשמי וגנזי מרומים, מלווים את צעדינו ואת עבודתנו, ובכוחם אנו פותרים את כל השאלות העולות על הפרק, הטענות עיון ואחריות, שיקול דעת והכרעה, אשר לפעמים הם נוגעים לדורות בע"ה.

בשנים האחרונות עדתינו התעצמה ב"ה פי כמה

"ונאמנים עלינו עדות זקני עדתינו אשר עמדו ליד עריסתה בשחר נעוריה, כי בשנים האחרונות עדתינו התעצמה ב"ה פי כמה, מספר החברים הולך וגדל משנה לשנה, השפעתה גדולה בקרב קרובים ורחוקים, ושם שמים הולך ומתקדש ע"י מעשיה ועבודתה, ורבים ילכו לאורה.

ותל"ת שנתגלגל הזכות על ידי וחבלים נפלו לי בנעימים, למלא שליחות הקודש של המייסדים נ"ע, ויהי ד' אלוקינו עמנו כאשר היה עם אבותינו ואזכה לצאת ולבוא לפני קהל עדת היראים פעה"ק, ולעמוד ולשרת לפני ולפנים בית ד', ולרוזם קרן הדת, ולגדור גדר ולעמוד בפרץ, ולהדוף את הסכנות השונות האורבות לקדשי ישראל בתוככי עיר קדשינו וזה חלקי מכל עמלי, להגדיל כבוד ד', ולהיות מגן ומחסה להשרידים אשר ד' קורא שומרי משמרת הקודש, ד' עליכם יחיו."

משימת קודש

אם בזמנו לפני כשלושים שנה כתב מרן הגאב"ד בעל המנחת יצחק זיע"א על עדתינו שהיא התעצמה ב"ה פי כמה, מספר החברים הולך וגדל משנה לשנה, השפעתה גדולה בקרב קרובים ורחוקים ושם שמים הולך ומתקדש ע"י מעשיה ועבודתה, ורבים ילכו לאורה. מה כבר נאמר בדורינו זה...

אלא שדור חדש קם, שאם לא נעביר לו את מסורת הדורות ולא נספר לו בפרוטרוט על אותם ימי הוד והדר שעשתה ירושלים במחיצת הפוסק האדיר שהאיר את עיני ישראל בפסקיו וכל עם בית ישראל חרדו לשמו, תתעמעם הגחלת ותשקוט.

משימה זו לקח על עצמו בטאון "העדה" וממלא אותו ב"ה נאמנה. לקראת יום י"א סיון, היום בו עדתינו כולה מתפרקת על זכר אותה תקופה נוראת הוד, פנינו לנכדו בכורו של מרן הגאב"ד זיע"א, הגאון רבי יוסף יהודה ווייס שליט"א ראש ישיבת "מחזיקי לומדי תורה" בעלזא בלאנדאן ודיין ומורה צדק בהתאחדות קהילות החרדים בלונדון שיפתח לנו צוהר

לדמות הפלאים של זקיני זיע"א.

הגאון רבי לייבל ווייס שליט"א זכה להתגדל על ברכי זקנו הגדול זי"ע, והרבה יצק מים על ידיו, עד שבצדק הולמתו ההגדרה של תלמיד מובהק, ומרן זי"ע להבחיל"ח אף הסמיכו לדון ולהורות, אגב כך שבכתב הסמיכה לנכדו הגדול, מעלה מרן זי"ע א' מבידורי ההלכה שלו אם סבא יכול להסמיך את נכדו מחמת שאלת נוגע בדבר, ומביא מו"מ של הלכה מהרבה פוסקים בענין.

אשר האציל מרוחו עליו

בהקדמת הספר ליקוטי תשובות מנחת יצחק כתב עליו אביו הרה"ח רבי דוב בעריש ווייס שליט"א בנו יחידו של מרן הגאב"ד בעל ה"מנחת יצחק" זיע"א: "בידועי ובהכירי את גודל האחריות הכרוכה בהוצאת ספר הלכה כגון דא לאור עולם, ובירור התשובות הראויות לבוא בספר זה, הטלתי את המשרה על שכם בני בכורי, הרב הגאון המפורסם רבי יוסף יהודה ווייס שליט"א ראש ישיבת מחזיקי לומדי תורה בעלזא ודומו"צ בעיר לונדון יצ"ו. ובוודאי ראוי לאותה איצטלא, באשר שימש הרבה ויצק מים על יד זקיניו אאמו"ר המחבר אשר האציל מרוחו עליו".

אכן, כאיש האשכולות וכמי שיצק מים על ידי זקיניו מרן הגאב"ד זיע"א נתבקש הגאון רבי לייבל שליט"א לחלוק עימנו מעט ממה שחזה בקודש פנימה עובדות והנהגות שונות אשר יש בהם כדי להאיר את דמותו הנשגבה ולהחיות עבור הדור שלא ידע את דמות הפלאים שנאירה מזיווה את העולם. איש שיחנו שליט"א נענה לבקשתינו לפתוח את אוצרו הטוב בפנינו, שעה ארוכה ישבנו בביתו והרווינו את נפשינו בעונג שמיעת העובדות והנהגות המפליאות.

הדבר שנחקק בזכרוני היא ההתמדה העצומה שלו

הגאון רבי יוסף יהודה ווייס שליט"א: נולדתי בביתו במאנשסטער וחייתי בימי ילדותי בצילו ממש, בהיותי נכדו בכורו, הדבר שנחקק בזכרוני יותר מכל היא ההתמדה העצומה שלו!

מעולם לא ראיתי או מבטל דקה מזמנו לריק. בשתי תנוחות היו רואים אותו תדיר, או יושב מול ערימת ספרים פתוחים והוגה בתורה או יושב מול מכונת הכתיבה וכותב את תשובותיו בהלכה ואת חידושיו.

זקני זיע"א לא היה דברן ובעל מספר כלל, לא היה שייך אצלו מושג כזה לשבת ולשוחח עם אנשים בסיפורי מעשיות וענינים שונים, כמעט ולא שמענו ממנו שיחת חולין או עוסק בדבר שאינו בגדר לימוד התורה, הדבר היחידי שראוהו עושה הוא כאמור או יושב מול ספר פתוח ולומד בעיון או מול מכונת הכתיבה ומעלה את חידושיו.

כשהיה משתקע בתורה לא היה שומע כלום מהנעשה סביבותיו

דבר מיוחד, "א זעלטענע זאך", שראו אצלו כל הזמן, זה ששום הפרעה לא הוציאה אותו מעיונו בתורה. כשהיה משתקע בתורה לא היה שומע כלום ממה שנעשה סביבותיו ולא היה מרגיש בשום הפרעה.

הרבה פעמים היתה המולה גדולה סביבו של נכדים שהיו משחקים ומקימים שאון ורעש כדרך הילדים, אולם כל הרעש וההמולה שהיתה סביבו לא הפריעתו מאומה, שום דבר בעולם לא הוציא אותו מהריכוז המוחלט בלימוד.

לפעמים אחר שעלה לאר"י היה מגיע למנשסטער והיה מתאכסן בבית אאמו"ר שליט"א, שהיה שוקק נכדים המשחקים ומקימים רעש והמולה גם בביתו בארץ ישראל, היו מגיעים אליו כסדר נכדים והיה א' גערודער אין שטוב, והדבר לא הזיז לו מאומה.

זקני זיע"א לא דיבר הרבה על התמדה בתורה, אבל מהותו ועצמותו היתה התמדה עצומה בתורה. כל מי שראה אותו התעורר להתמדת התורה.

ארבע שעות רצופות בלי הפסק

איך היתה נראית סעודת שבת במחיצתו?

בחבורת חסידי בעלזא בעיר מונקאטש

מי היו חבריו עמהם גדל בתורה?

החבורה בה גדל היתה חבורת חסידי בעלזא במונקאטש וחסה בצילו של הגה"ק המהרי"ד מבעלזא זיע"א (שבתקופת מלחמת העולם הראשונה עזב את בעלזא והתגורר תקופה מסויימת בראצפערט שבהונגריה ואח"כ התגורר בעיר מונקאטש ומשם חזר להאלושיץ ואח"כ לבעלזא).

הגה"ק המהרי"ד מבעלזא קירב אותו מאוד ויש כמה הוראות והדרכות שנתן לו בימים בהם הסתופף בצילו.

הוא דיבר וסיפר על מה שהיה שם?

דרכו לא היתה בדיבור והוא לא התיישב לספר את תולדות חייו אבל לפעמים היינו שומעים מפיו כל מיני פרטים.

הוא גדל בחצר הקודש בעלזא. חבריו היו בני ונכדי הגה"ק המהרי"ד זיע"א, החברים הקרובים ביותר אותם הוא הזכיר הרבה היה הגה"ק רבי מרדכי מבילגורייא זיע"א והרה"ק רבי ישעיה זושא מאוסטילא הי"ד בנו של הגה"ק רבי פנחס מאוסטילא זיע"א (חתנו של הגה"ק מהרי"ד זיע"א). רבי ישע"ל זושא עצמו היה חתן דודו הגה"ק המהר"א מבעלזא זיע"א. את שני הגאונים המופלגים אלו היה מזכיר כחבריו, עמם למד בחבורה אחת.

בצל אדמו"רי דאלינא

מדוע הגיע למונקאטש?

אביו הגאון רבי יוסף יהודה זצ"ל היה יליד מונקאטש, ולקראת נישואיו עבר לעיירה דאלינא שבגליציה עיר מגורי חמיו, שם בדאלינא נולד זקני זיע"א בשנת תרס"ב. ושם התגורר בימי נעוריו עד פרוץ מלחמה העולם הראשונה. לאחר שהתקרבה החזית לדאלינא חזר אביו לעיר הולדתו מונקאטש.

מה ידוע על ימי נעוריו בדאלינא?

בעיר דאלינא היתה שושלת אדמו"רי דאלינא שהיו גזע מבית זידיטשוב.

להרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זיע"א היו שני בנים האחד הרה"ק רבי סנדר ליפא מזידיטשוב זיע"א והרה"ק רבי ישכר בעריש מדאלינא זיע"א. משפחת זקני זיע"א היו חסידי דאלינא. ואצל זקני זיע"א היו מסורות רבו והנהגות שקיבל מאת אדמו"רי דאלינא.

את הרה"ק רבי יהודה הערש מדאלינא זיע"א (בנו של הרה"ק רבי בעריש מדאלינא זיע"א) זכר זקני זיע"א הטיב מימי ילדותו. רוב ימיו הסתופף בצל חתנו הרה"ק רבי יהושע מדאלינא זיע"א.

סימן הכויה שנוצרה מאהבת תורה

הרה"ק מדאלינא זיע"א היה גם נכד להגה"ק בעל הדברי חיים מצאנז זיע"א. וסיפר זקני זיע"א סיפור מופלא על האהבת התורה המופלגת שהיתה לו.

בסעודת ההילולא למרן הגאב"ד המנחת יצחק זי"ע. הרה"ח ר' ישכר דב וייס ובנו הרה"ג ר' יוסף יהודה עם מרן הגאב"ד שליט"א

ההלכה הברורה ומעלה על הכתב את התשובה. בשנותיו הצעירות היו לו סדרי לימוד מסודרים, בשנות מגוריו במאנשעסטער היה גם מוסר שיעורי תורה לרבים.

צורת לימודו היתה לומד לעצמו ללא חברותות, היתה לו ישירות בלימוד עד שלא היה זקוק לחברותא, גם היה מגיע לעומק נורא בלימודו שאיני יודע אם היתה חברותא שיכולה להגיע עמו לעומק שהגיע.

כל מי שמתבונן אפילו באחת מתשובותיו בארבעת הכרכים הראשונים של "מנחת יצחק" שם היה כותב תשובותיו באריכות וכל דבר העמיק והרחיב והיה מברר כל פרט ופרט בסוגיא ומגיע שם לדרגות נשגבות כאלו בעיונה של תורה שספק אם מאן דהו יכול להגיע לכזה עומק גם אם ילמד בחברותא.

היה לו גם מהלך בחידושי אגדה, בזמנים שהיה אומר דרשות לרבים, ואח"כ כשהיה אומר "שלוש-סעודות תורה" בכל שבוע. היה מייחד זמנים מיוחדים לעסוק בזה.

נסמך להוראה בגיל ט"ו

האם שמעתם ממנו פעם איך הגיע לדרגותיו הנשגבות בתורה?

הגאון רבי יוסף יהודה וייס שליט"א: זקני זיע"א גדל מעצמו, לא היה לו רב מובהק ממנו קיבל את דרכי הלימוד ואת חשקת התורה, אלא מעצמו הוא עמל בתורה בהתמדה ובעיון גדול עד שעלה ונתעלה לאילנא רברבא.

מקום לימודו בימי בחורו היה בשטיבל של חסידי בעלזא בעיר מונקאטש, לשם חזר עם הוריו לאחר מלחמת העולם הראשונה, בחבורה של לומדי בית המדרש דשם גדל ונתעלה באופן עצום ומופלג עד שבתקופת נישואיו בהיותו כבן עשרים ושבע היה כבר מוכר בעולם בתור גאון אדיר הבקי בכל מכמני תורה.

כבר בגיל שש עשרה הוא נסמך להוראה מראשי גדולי דורו הגה"ק רבי שמואל גרינפעלד [בעל שו"ת מהרש"ג] מסעמיאהלי זיע"א והגה"ק המהר"ש ענגיל מראדומישראל זיע"א. כך מעידים עליו חבריו בהודעת מזל טוב מיוחדת

הגאון רבי יוסף יהודה וייס שליט"א: גם בסעודת שבת לא היה מאריך כל כך, היה נוהג לומר ווארט קצר, ומיד היה חוזר ללימוד התורה בהתמדה גדולה!

בשנת תש"ל עליתי ללמוד בישיבת מיר בארץ ישראל, ואז הייתי ישן בביתו ובשבתות הייתי אוכל על שולחנו יחד עמו, גם אז היה מסיים את סעודות השבת בשעה מוקדמת, את סעודת חקל פתוחין גמר לכל המאוחר שלש שעות אחר התפלה, בימות החורף היה מתיישב ללמוד בהתמדה גדולה במשך ארבעה שעות רצופות בלי הפסק עד שהגיע זמן השינה.

ביום השב"ק גמר את סעודת היום בסביבות השעה 12, ואחרי מנוחה קצרה ישב והגה בתלמודו שש שעות רצופות עד זמן תפלת המנחה, וכל זה היה אף בשנותיו ובחדשיו האחרונים ממש.

כשהלך למנחה וסעודה שלישית בשבתות הקיץ היה אומר למלוויו, "כמה נעים להסתכל עכשיו על כל אלו הטייערע אידן שבוודאי הם עכשיו לאחר לימוד שש שעות או יותר..."

כל דבר אחר חוץ מהלימוד שהיה צריך להתעסק עימו היה מטפל בו קצר ולעניין ומיד חוזר לתלמודו, לא היה כזה מושג אצלו יצן און פארבריינגען המוח שלו היה מונח בסוגיות כל הזמן וזה מה שהעסיק אותו תדיר!

זהו המחזה שראינו תדיר, כך באופן כזה חקוקה אצלי דמותו של זקני זיע"א.

מגיע לדרגות נשגבות בתורה

מה היה סדר לימודו?

הגאון רבי יוסף יהודה וייס שליט"א: היו מגיעים אליו מכל קצוות תבל חבילות חבילות של מכתבי שאלה, והיה צריך לענות תשובות בהלכה לכל שאליו מכל קצוות תבל.

למרות שכל התורה כולה היתה פרושה בפניו וסוגיות הש"ס היו נהירים בפניו עד להלכה, בכל זאת היה נוהג בעצמו להתיישב וללמוד שוב את כל הסוגיא מתחילתה דרך פירושי רבותינו הראשונים והאחרונים עד שהיה מוציא את

הדרך בחצר צאנז היתה שהגה"ק בעל הדברי חיים זיע"א היה לומד כל הלילה והיתה תורנות בין נכדיו מי יחזיק לו את הנרות ויאיר לו במשך הלילה. באחד הלילות הגיע תורו של הרה"ק מדאלינא זיע"א להחזיק את הנרות לאחר שאחז את הנרות במשך זמן רב הם הגיעו לכלל כיבוי, ומכיוון שלא רצה להפסיק אפילו לרגע אחד את לימודו של הגה"ק מצאנז זיע"א המשיך לאחוז את הנר תוך כדי שידו נכונית מן האש. זקני זיע"א עוד זכה לראות את סימן הכוונה בידו של הרה"ק רבי יהודה הערש מדאלינא זיע"א.

המומחה הגדול לענייני חושן משפט

הוא סיפר על תולדות אביו?

אביו היה תלמיד חכם מופלג גאון מופלג. ישנם כאלו שזוכרים אותו במונקאטש בתור עילוי גדול. הרה"ח הישיש רבי משה ווייס שליט"א מירושלים, למד במונקאטש בימי בחרותו והיה נקרא עילוי, וכשאבי זקני חיפש חברותא עילוי'שער בחור היה בוחר בו והיו לומדים בליל שיש כל הלילה במשך תקופה ארוכה.

הוא אמנם לא כיהן ברבנות אבל הוא היה מומחה גדול בענייני חושן משפט והיה הבורר הכי גדול באיזור כולו לדיני תורה וסכסוכים וכד'.

מדרך הפלפול לדרך בירורי הלכה

מתי החל מרן בבירורי הלכה למעשה עד שהתפרסם כפוסק הדור?

בימי נעוריו היתה לו נטיה חזקה ללמוד בדרך הפלפול. הוא כתב כמה וכמה חיבורים על דרך הפלפול שלא הוציאם לאור. היה לו חיבור שלם של "דבי שמעון לשיטתו" בכל הש"ס. וחיבור שקישר את כל הל"ט מלאכות על דרך הפלפול ועוד כהנה וכהנה קונטרסים שונים בדרך הפלפול המונחים עד היום בבית בנו אאמו"ר שליט"א.

מי שהציע לו להשקיע את עיקר לימודו בבירור הלכה למעשה היה הגה"ק בעל שו"ת מהרש"ג מסעמיהאלי זיע"א אצלו נבחן זקני זיע"א על תלמודו עוד בטרם הגיע לגיל ט"ו. המהרש"ג שהיה נוהג ללמוד בעמקות (קרוב יותר לדרך ליטא) שוחח עימו רבות והשפיע עליו לחדול מדרך הפלפול. אולם הגה"ק מהר"ש ענגיל מרדומישלא זיע"א יעץ לו לקיים בעצמו מזה ומזה אל תנח ידך וימשיך לעסוק בפלפול יחד עם בירורי הלכה למעשה.

בפועל קיים זקני זיע"א את עצתו של הגה"ק מהרש"ג זיע"א והכניס עצמו בכל כוחו לבירורי הלכה עד שצמח וגדל לפוסק הדור!

בצל הגה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א

מה סיפר על קשריו עם הגה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א?

לקבוע את מגוריו. היתה לו מחשבה לעלות לארץ ישראל וגם צד לנסוע לאמריקה, אולם רביה"ק מסאטמאר זיע"א יעץ לו להשאר באנגליה ולקבל עליו את רבנות מאנשטטער. רביה"ק מסאטמאר זיע"א הכיר מאז את גדלותו בתורה עד שלאחר שנים הטיל עליו לכהן כראב"ד העדה החרדית באמרו כי הוא המתאים ביותר לכהן במשרה רמה קדושה זו. היתה תקופה שרביה"ק מסאטמאר זיע"א ניהל מלחמה גדולה נגד אחד מגדולי הפוסקים בענין יסודי הנוגע לטהרת הייחוס של העם היהודי, וזקני זיע"א היה מאוד חריף ונחרץ בענין הזה ורביה"ק מסאטמאר זיע"א הכיר לו טובה על כך.

זקני זיע"א היה בטל ומבוטל לגמרי לרביה"ק מסאטמאר זיע"א והיה נכנס אצלו כחסיד אצל רבו ונותן לו קוויטלעך.

ישנה עובדה נוראה ממנה אנו למדים עד כמה היתה התקשרותו גדולה לרביה"ק מסאטמאר זיע"א. לזקני זיע"א היתה הנהגה שבמוצאי שבת לא היה כותב מאומה לפני שאכל את סעודת מלוה מלכה. באחד מהפעמים ששהה באמריקה במחיצתו של רביה"ק מסאטמאר זיע"א רצה להכנס בקודש פנימה ולכתוב קוויטלעך, אולם הדבר היה במוצאי שבת ולא היה עדיין באפשרותו לאכול סעודת מלוה מלכה. מה עשה זקני זיע"א לקח שלשה אנשים ועשה "התרת נדרים" על מנהגו שלא לכתוב לפני סעודת מלוה מלכה ורק אז התיישב לכתוב קוויטלעך.

בתקופת בחרותי כשנסעתי בפעם הראשונה לחצר הקודש סאטמאר לימים נוראים, כתב זקני זיע"א מכתב מיוחד לגבאי הגה"ח רבי יוסף אשכנזי זצ"ל שיקרב אותי וידאג לי והוא צירף למכתב זה קוויטלעך מיוחד. אכן הגה"ח רבי יוסף אשכנזי זצ"ל קירב אותי והתאכסנתי בביתו. כשנכנסתי לרביה"ק מסאטמאר זיע"א והיה כבר שרוי בחולשה ושמע מי אני קירב אותי והתייחס אלי באופן מיוחד בתור נכדו של זקני הגדול זיע"א.

הגאון רבי יוסף יהודה ווייס שליט"א: היתה תקופה בימי בחרותו שנחלש מאוד מחמת התמדתו העצומה. הגה"ק מהרי"ד מבעלזא זיע"א נתן לו הוראות שונות איך לשמור על בריאותו תוך כדי שהוא ממשיך ללמוד בהתמדה.

הוא יעץ לו לא לכופף את קומתו תוך כדי לימודו, אלא לישב זקוף, וכן לקום ממקומו אחר כל חצי שעה של לימוד. וגם אסר עליו לאכול מרור בליל הסדר באותה שנה. כהנה וכהנה הנהגות שונות איך לשמור על בריאותו ויחד עם זאת לא להפסיק מעלייתו בתורה.

במשך השנים שמענו ממנו גם על בנו הרה"ק מהר"א מבעלזא זיע"א, בתקופת שהותו במחיצתו במונקאטש הוא ראה הנהגות מופלאות בביטול שלו כלפי אביו הקדוש. גם בשנים שכינה זקני זיע"א במאנשטטער היה מגיע מפעם לפעם לארץ ישראל כדי לבקר את חמיו (בזיו"ש) האדמו"ר הרה"ק רבי חיים דוב מוואסלוי זיע"א שהיה דר בחיפה, ובהזדמנויות הללו היה מגיע לחלות פני הקודש בבעלזא. כמו"כ היה מבקר את הגה"ק מטשעבין זיע"א עמו היה קשור בקשרי הלכה עוד מלפני המלחמה.

עם רביה"ק מסאטמאר זיע"א

מתי החל הקשר שלו עם רביה"ק מסאטמאר זיע"א?

הגאון רבי יוסף יהודה ווייס שליט"א: עם רביה"ק בעל ויאל משה מסאטמאר זיע"א היה מקושר עוד מימי מגוריו בגראסוורדיין. רביה"ק מסאטמאר זיע"א היה נוהג באופן קבוע אחת לשנה לשבות בגראסוורדיין, והיה נהג לבא בשבת בבוקר ולעשות קידוש אצל חמיו (בזיו"ר) של זקני זיע"א הגאון האדיר רבי פנחס צימעטבוים זצוק"ל הי"ד שהיה ראב"ד גראסוורדיין וכן נוצר קשר הדוק ביניהם. מיד לאחר השואה לא ידע זקני זיע"א היכן

עם הרה"ק האהבת ישראל מויד'ניץ זיע"א

בגרוסוורדיין הכיר את הרה"ק ה"אהבת ישראל" מויד'ניץ זיע"א?

הגאון רבי יוסף יהודה ווייס שליט"א: זקני זיע"א היה קשור להרה"ק האהבת ישראל מויד'ניץ זיע"א והיה ביניהם קשר בענינים שונים.

הרה"ק ה"אהבת ישראל" מויד'ניץ היה הסנדק של אאמו"ר שליט"א.

פעם סיפר זקני זיע"א שהרה"ק האהבת ישראל מויד'ניץ הגיע למכור את חמצו אצל חמיו הגאון האדיר רבי פנחס צימעטבוים ראב"ד גרוסוורדיין, ובאותו שעה היה שקוע בעיונו והיתה ערימת ספרים פתוחה על השולחן, שאלו הרה"ק מויד'ניץ: מדוע אתה צריך לעיין בכל הספרים הללו הלא יודע אתה את כל התורה כולה?

השיב לו: "איך פלאג מיך צו זוכן היתרים פאר אידן" - אני מתייגע למצוא היתרים ליהודים. אגב, את המחזה הזה של מכירת חמץ של הרה"ק מויד'ניץ זיע"א אצל חמיו של זקני זיע"א זוכר גם אאמו"ר שליט"א בילדותו.

צאצאיו של כ"ק הרה"ק האהבת ישראל מויד'ניץ זיע"א עשו "שימוש חכמים" אצל זקני זיע"א. הגה"ק רבי יהודה'לע מד'זיקוב זיע"א למרות שלא היה צעיר בהרבה שנים מזקני זיע"א עשה אצלו שימוש חכמים, בעת שנקרא לכהן פאר כראב"ד בקהל ספרדים בעיר קלויזנבורג, והיתה להם קביעות שיעורים בבית-דין-שטוב בגרוסוורדיין, וחזרו ביחד על כל חלק חו"מ, כשכל קביעת חברותא שלהם היתה שש עד שמונה שעות.

גם האדמו"ר מהרמ"י מויד'ניץ זצ"ל שנסתלק זה עתה, עשה שימוש חכמים אצל זקני זיע"א. היה זה מיד לאחר שהרה"ק האהבת ישראל זיע"א נסתלק, הגיע בנו כ"ק הרה"ק ה"אמרי חיים" שהיה רב בוילחאוויטץ למלא את מקומו בחצרו אשר בגרוסוורדיין ובנו מהרמ"י הלך לכהן ברבנות ווילחאוויטץ, ולפניכן עשה שימוש חכמים אצל זקני זיע"א. אאמו"ר שליט"א עוד זוכר אותו מגיע כל בוקר לבית זקני זיע"א כדי ללמוד עמו.

כן למד אצלו ושמעו בהוראה כ"ק אדמו"ר מויד'ניץ שליט"א ממאנסי. שניהם האדמו"ר מויד'ניץ זצ"ל ויבלחט"א האדמו"ר מויד'ניץ מאנסי שליט"א, אחזו עצמם לתלמידים של זקני זיע"א שאף הסמיכם בסמיכת חכמים.

מידות טובות

איך היה לחתנו של הגאון רבי פנחס צימעטבוים זצ"ל?

המעשה בשידוכו של זקני כולו רצוף מידות טובות מופלאות. לאחר השידוך נודע להם שהכלה אינה בריאה בגופה כ"כ, ואמו של זקני זיע"א דחקה בו שיעזוב את השידוך. אבל זקני זיע"א לא רצה זאת בשום פנים ואופן.

לבסוף הבן היחיד שנותר מזקני זיע"א; אאמו"ר שליט"א היה דווקא משידוך זה. שמעתי בעצמי מזקני זיע"א שבדרך הטבע

לא יכלה להוליד ילדים ולבסוף נולד להם הבן היחיד אאמו"ר שליט"א למעלה מדרך הטבע. זקנתי ע"ה לא היתה בריאה במשך כל השנים והיא נפטרה מיד לאחר נס ההצלה מן המלחמה הנוראה לאחר שהתחבאו בבונקר וברחו לרומניה ובשהותם בבוקארסט נסתלקה מחוליה וחולשתה.

סיפור הצלתו המופלא של זקני זיע"א ומשפחתו, הלא היא חקוקה במנחת יצחק בסוף חלק א'.

מתעורר בשעה מוקדמת לסדרי לימודי

איך היה בנוי סדר יומו של מרן זי"ע?

הגאון רבי יוסף יהודה ווייס שליט"א: סדר יומו היה בנוי על התמדה מופלאה בתורה במשך כל הזמן. בתקופת מגוריו במאנשטער היה הולך לבית הדין במשך כמה שעות בבוקר ומיד בחזרתו היה שקוע בספריו ולומד או כותב חידושי תורה במכונת הכתיבה.

הוא היה ממעט בשינה. דרכו היתה ללכת לישון בשעה מוקדמת ולפנות בוקר היה קם ממשכבו לעסוק בתורה.

בזמן היותו בארץ ישראל, שאז דרתי עמו בביתו, הייתי רואה כל יום איך שהוא מתעורר בשעה מוקדמת בבוקר ומתיישב ללמוד עד זמן תפילת שחרית. בכלל, הוא היה מסודר ומדוקדק מאוד בזמנו ובסדריו. ולא היו אצלו חריגות בסדריו. ולא ראו אצלו את המושג סתם 'פארברענגען'.

באותה תקופה גם בשעות שלא היו דיני תורה בבית הדין היו נשארים לפעמים דיני תורה ושאלות קשות שעלו על שולחנו ואז היה יושב שעות ארוכות בחדר הספרים כשספרים רבים פתוחים לפניו ולאחר מכן מעלה את חידושי ע"ג מכונת הכתיבה.

היו לוגם זמנים המיוחדים לקבלת קהל שהיו מגיעים אליו רבים לברכה ולעצה ולישועה, והוא היה מתייחס לכל אחד ואחד מברך ומייעץ

לפי דעת תורה.

עם מרן הגאון חב"ד

כמו"כ היו מוטלים על כתפיו כל צרכי העיר וענייניה המסועפים של העדה החרדית והמערכות הגדולות בהם טיפל יחד עם הנהלת העדה החרדית והעסקנים השונים.

בני היהדות החרדית בארץ ישראל נהרו בהמוניהם אל ביתו להנות ממנו עצה ותושיה. אני זוכר שכל מי שנכנס "איז ארויס צופרידן" - יצא מרוצה כמי שכבר מצוי לאחר הישועה.

באופן מיוחד היה מקרב אליו את מורי ההוראה והמוצי"ם של העדה החרדית שלא זזו בלעדיו והוא היה מכריע עבורם בכל הענינים השונים והשאלות שהביאו אליהם. הוא היה תלפיות בירושלים.

הגאון האדיר רבי מאיר ברנדסדורפר זיע"א שאח"כ נתמנה לחבר הבד"צ היה מגיע אליו כסדר כדי לפרוס בפניו את השאלות ולברר עמו סוגיות בהלכה. גם הגאון האדיר רבי משה הלברשטאם זיע"א שנתמנה אח"כ לחבר הבד"צ היה מגיע הרבה. כ"ק מרן הגאב"ד הרמ"א פריינד זיע"א שכינה אז כראב"ד היה משוחח עמו בטלפון באופן תדיר. וכן מי שהיה מקורב אליו באופן מיוחד מאוד היה מרן הגאב"ד מהר"מ דושינסקיא זיע"א. היה להם קשר מיוחד במינו והיו מתהלכים תדיר יחדיו. לזקני זיע"א היה עמו 'א' עקסטרער שפראך' והוא החזיק ממנו מאוד. גם עם כ"ק מרן האדמו"ר מתולדות אהרן זיע"א היה לו קשר מיוחד במינו. כמו גם עם רבים מזקני גאוני ירושלים וחכמיה.

עם חכמי התורה בדורו

עם מי משאר חכמי דורו היה מקושר בקשרי הלכה?

עם מחותנו הגאון האדיר בעל ה"חלקת יעקב" מציריך זיע"א עמד בקשר תדירי בענייני

את גורן לגמרי מכלל היהדות החרדית וחרצה את גורלו לשבט כמי שעושה ליצנות מן ההלכה.

זכורני ששלמה גורן בעצמו שלח את ה'ביכל' שהוציא ובו נימק את סיבותיו. ה'ביכל' הזה היה מלא ליצנות ושטחיות. למרבה האירוניה הוא הזכיר שם כמה תשובות מתוך ה'מנחת יצחק' ולכן הוא שלח את ה'ביכל' לזקני זיע"א. אבל זקני זיע"א לא רצה אפילו להסתכל ב'ביכל' הזה ולא התייחס אליו במאומה.

לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

האם שמעתתא ממנו הדרכות בדרך הלימוד?

זקני זיע"א סבר שכל מה שלומדים צריך להיות באופן של לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, מכל מה שלומדים צריך לדעת להוציא את הפסק הלכה. גם במסכתות של סדרי נשים נזיקין.

היה מעורר אותנו בכל סוגיא להמשיך ולהגיע עד לשולחן ערוך ולפוסקים ולא להשאר עם סוגיות הגמרא גרידא.

מאיידך גיסא, היו לו לזקני חידושים רבים ומופלאים בענייני נשים ונזיקין על מסכתות שונות שנדפסו בתוך שו"ת מנחת יצחק.

סולל דרך חדשה בענייני מצות התלויות בארץ

וכאן מתרגש הגאון רבי יוסף יהודה ווייס שליט"א, כשהוא עובר לספר על תקופת עלותו לארץ ישראל לכהן פאר כראב"ד ירושלים: בתקופה שעלה לארץ ישראל כולם יצאו מכליהם ממש מהתפעלות, מהצורה והאופן איך שהכניס את עצמו למקצוע הקדוש של מצוות התלויות בארץ עד שחידושו ופסקיו הם אבני יסוד ממש בעניינים אלו.

זקני זיע"א היה אז בגיל שבעים, מובן מאליו שידע את ענייני זרעים על בוריים גם לפני כן, אבל באותה תקופה היה צריך להכנס לעניינים הללו כדי לקבוע בהם מסמרות בדרגה של פוסק הדור, וזה היה ממש מפליא "ווי ער האט זיך אריין געלייגט אין דער לענג און דער ברייט" בכל ענין משורש הסוגיא בגמרא עד ההלכה למעשה.

זקני זיע"א נכנס עם כל הפרישקייט לעניינים הללו והיה עמל בהם כבחור צעיר בראשית שנותיו עם כל ההתלהבות, עד שהפך להיות לאחד מגדולי הפוסקים בכל הדורות בעניינים הללו, עד שכל מי שעוסק בעניינים הללו יודע שאחד מאבני היסוד בסוגיות של זרעים הוא ה'מנחת יצחק' שהכרעותיו וסברותיו ופסקיו בענייני מצוות התלויות בארץ הם אבני יסוד ממש בעניינים אלו.

ומי שעמל בסוגיות של סדר זרעים יודע שאין בהם דרך סלולה כמו בשאר מקצועות התורה, זקני זיע"א האט געדארפט אויטערעטן א וועג - הוטל עליו לסלול דרך מיוחדת בעניינים הללו ובמשך כל שנותיו בארץ ישראל הוא היה מונח ראשו ורובו בעניינים רבים הקשורים למצוות התלויות בארץ ענייני תרומות ומעשרות

סיפור המעשה היה כך. אחד מגדולי האדמו"רים שהיה גאון בתורה עורר שערוריה שלימה בנושא הדבק שמדביקין בו את התפילין ולכן פסל הרבה זוגות תפילין שהיו בתקופתו. האדמו"ר מביאלא היה נסער מאוד מן הענין. הוא טען שבגלל שאותו גדול פסל את התפילין הללו הוציאו הרבה מן הצדיקים שישבו שהיו בגן עדן והוציאו משם כי בעולם הבא פוסקים כפי פסקי בית דין של מטה וברגע שפסקו בעולם הזה שהתפילין שהלכו כל חייהם אינם טובים הם הפכו לקרקפתא דלא מנח תפילין רח"ל, ולכן שלח את הענין כולו אל זקני זיע"א וביקשו שיברר את הענין ויכריע בו כדת של תורה, ואכן זקני זיע"א בירר את הסוגיא עד תומה והעלה בדעתו להכשיר את התפילין הללו. ועל זה התבטא האדמו"ר בעל החלקת יהושע מביאלא על זקני זיע"א שפסקו מקובלים בשמים.

שליח רביה"ק מסאטמאר זיע"א

מה שמעתתא ממנו בענייני ההשקפה ובדברים שעמדו על הפרק בהנהגת "העדה החרדית"?

זקני זיע"א דיבר תמיד על כך שהוא "שליח" של רביה"ק מסאטמאר זיע"א והוא מקווה שהוא ממלא שליחותו נאמנה. הסיבה מדוע בחר רביה"ק מסאטמאר זיע"א דווקא בזקני זיע"א מכל רבני הדור כדי לכהן בתפקיד הרם של ראב"ד עיה"ק ירושלים הלא היא חרותה וכתובה על ספרי דברי הימים וידועה לכל.

במשך השנתיים ומחצה שדרתי בביתו בירושלים בתקופת לימודי בישיבת מיר, התרחשה הפרשיה הידועה של גורן מתיר הממזרים. את המערכה הזאת ליוויתי באופן אישי ואני זוכר את כל פרטיה.

באותה תקופה היה זקני זיע"א נסער ורוחח על חילול ההלכה ולא היה שייך להרגיעו אף לא לרגע אחד. זקני זיע"א עמד בראש המערכה בירושלים ומעמד הקריעה המפורסם התנהל ברחבת זופניק ע"י העדה החרדית והשתתפו בו כל היהודים החרדים לדבר ד'. מעמד הקריעה הגדול היה הדבר שהרחיק

הלכה. זקניי בעל החלקת יעקב היה מגיע הרבה לבית חתנו אאמו"ר שליט"א ושם היה פוגש את זקני זיע"א והיו עוסקים שעות רבות יחדיו בבירורי סוגיות בענייני הלכה.

היתה להם מחלוקת גדולה בהלכה בענייני מזוזה בענין דלת שבין שני חדרים, היכן יש לקבוע את המזוזה אם הולכים לפי היכר ציר או בתר המקום שהוא עיקר השימוש. מכתבים רבים בענין זה הם כתבו זה לזה ולא הגיעו לעמק השווה עד שהחליטו להגיש תעצומותיהם בפני הגה"ק מטשעביץ זיע"א שהצדיק את דעת זקני בעל המנחת יצחק זיע"א. אפשר לראות זאת במנחת יצחק ח"א סימן צ' בשם הגאון רבי הענין פאדווא זצוק"ל אב"ד לאנדאן.

עם הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל היתה לו ידידות איתנה וניהל עימו קשר הדוק בענייני הלכה. היתה להם גם שותפות בהנהגת בית החולים שערי צדק בתקופה מסויימת. גם עם הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל היה מתכתב ודן בענייני הלכה.

הגאון הסטייפלר זצ"ל היה מעריך ומעריך את זקני זיע"א ללא גבול. בזמנו כשמאן דהוא פגע בכבוד זקני זיע"א והגאון הסטייפלר זצ"ל יצא כנגדו במכתב חריף מאוד.

היה קשור בקשרי חיתון לאדמו"ר בית רוזין בהיותו חתנו של כ"ק האדמו"ר רבי חיים דוב מוואסלוי זצ"ל, ובזמן היותו בבוקארעסט לאחר המלחמה התאכסן בביתו של כ"ק האדמו"ר מבוהוש זצ"ל ולכן היה ביניהם קשר מיוחד.

פסקי המנחת יצחק מקובלים בשמים

ענין מיוחד היה קשריו עם כ"ק האדמו"ר מביאלא בעל החלקת יהושע זצ"ל, ואף סיפור פלא נקשר בענין זה.

לאחר פטירת זקני זיע"א מצאו בכתביו פתק שרשם לעצמו שהאדמו"ר רבי יחיאל יהושע מביאלא שלח לומר לו ש"פסקיו מקובלים בשמים".

גם היה ידוע שהאדמו"ר מביאלא התבטא בפני אנשים שונים שפסקיו של הרב ווייס מקובלים בשמים.

עם האדמו"ר בעל הברך משה מסאטמאר זצוק"ל בביקורו בארה"ק. מלווה בבנו יבלח"ט רבי בעריש שליט"א

דווקא משחיטה כזו וגם הכשרים אחרים אימצו לעצמם את הענינים הללו עד תומם. נוסף לכך היה הוא עצמו נוסע לפקח על סדרי השחיטה, בימי בחרותי שגרתי בביתו הייתי מצטרף עמו לפעמים בנסיעותיו לפקח על שחיטת הגסות במשחטה שהיתה בעיר חולון בזמנו. פסקיו בעניני שחיטה הם נר לרגליהם של בני היהדות הנאמנה.

חפצנו לישוב עוד ועוד במחיצתו של הגאון רבי יוסף יהודה ווייס שליט"א כדי לשמוע הימנו על תהלוכות הקודש של זקינו מרן הגאב"ד בעל ה"מנחת יצחק" זיע"א, אולם אף מה שהצלחנו לשמוע התארך בהרבה מעבר לזמן הקצוב בסדרי יומי הצפופים של הגאון שליט"א. אך גם על מה ששמענו אנו אומרים "דיינו". כי כל הנהגה ועובדה של רשכבה"ג מרן זיע"א היא נר לרגלינו ומאירה את נתיבותינו.

יצוין, כי בשעת הלוויית מרן זי"ע הכריז הסד"ד הגרא"מ ברייטשטיין זצ"ל שע"פ הסכמת מרן הרמ"א פריינד והבד"צ זצוק"ל ממנים את נכדו בכורו הגרי"י ווייס שיעלה לירושלים ויכהן כחבר הבד"צ מן המניין, ובמושב הבד"צ בי"א תמוז תשמ"ט יום השלישי להסתלקות מרן המנח"י העלו את הדברים על הכתב, ואף באו רבותינו ועטרוהו בחתימת ידם לדון ולהורות לימין רבותינו שליט"א להמשיך האי שושילתא דדהבא.

אכן הגרי"י ווייס שליט"א כבר פקיע שמה ונודע בעולם התורה וההוראה כגאון ופוסק בבהירות נפלאה, ומן המפורסמות היא שלבד ממה שחננו ה' ברוח חכמה ובינה ודעת באופן מיוחד, ישותו בכל תהלוכותיו עם היחיד והציבור, מהווה בבואה לדמותו האצילית של זקנו מרן זי"ע, ותורה מחזרת על אכסניא שלה. זכותו הגדולה של מרן זי"ע תגן בעדינו שנזכה במהרה שיפרוש עליון שלומו עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים.

חיים קרייזווירט זצ"ל שהוא עצמו קיים דבר זה בשלימות. להיות רב זה להיות אחראי על כל הענינים הללו.

היו מגיעים נגידים גדולים מחו"ל שהיו מביאים לו כספי צדקה כדי שיכריע עליהם איך לחלקם, זקני זיע"א היה הנאמן שלהם שהחליט לאיזה מטרות צדקה להעביר את הכספים הללו, ועברו דרכן סכומים גדולים מאוד של כספי צדקה.

שמעתי שאפילו לילה אחד לפני פטירתו עוד עסק בענין של צדקה עבור כולל מפורסם וחשוב בירושלים.

תפקידי הרבנות

ושאר תפקידי הרבנות?

בתקופה שכהן כרבה של מאנשעסטער עסק רבות בעניני כשרות ואחריות לכשרות המאכלים היתה מוטלת עליו וגם כתב הרבה תשובות בענינים אלו.

זכורני בימי ילדותי שהיו באים אליו אנשים רבים עם שאלות על כשרות העופות. פעמים רבות שהיתה מתעוררת שאלה בשבת ולא היה שייך להביא אליו את העוף היה הוא עצמו הולך לבית השואל כדי להתבונן בעוף ולפסוק כדת של תורה מה לעשות עמו. זה היה מחזה יומיומי ורגיל.

אח"כ כשהגיע לארץ ישראל הוא היה הפוסק אחרון וכל הדבר הקשה היו מביאים להכרעת דעתו הגדולה. האחריות הגדולה היתה מוטלת על כתפיו.

השינויים הגדולים בעניני שחיטת העופות התרחשו בימי זקני זיע"א, אז באותה תקופה השתכללה הטכנולוגיה עד מאוד והתעוררו השאלות הקשות בעניני הריאות וצומת הגידין ושאר הריעותות שלא היו שכחים כל כך עד אז. זקני זיע"א תמך בדרישותיו של הגאון האדיר רבי מאיר ברנדסדורפר זיע"א בעניני השחיטה עד שכיום כל הענינים הללו הפכו לנחלת הכלל וישראל קדושים מהדרים לאכול

וערלה ובעיקר שמיטה וכל השאלות החדשות שהתעוררו בענינים הללו היו מגיעים אל פתחו כדי שיכריע בהם הלכה למעשה.

בשנת תש"ל כשהתמנה לסגן ראב"ד ירושלים תחת הנהגת הראב"ד מרן הגר"ד יונגרייז זיע"א, הוא נשאר עוד מספר חודשים במאנשעסטער עד שעלה לארץ ישראל, אבל כבר אז במאנשעסטער ראו עליו שהוא הפך להיות "א ארץ ישראל איד" הוא החל משקיע עצמו בעניני זרעים ולמד אותם באופן יסודי. דרשת שבת הגדול בשנת תש"ל במאנשעסטער היתה בענין "תרומות ומעשרות בזמן הזה אם הוא מדאורייתא או מדרבנן".

ענין זה היה דבר בולט שהפליא רבים וטובים, איך שבגיל כזה הכניס עצמו לסוגיות חדשות וסלל בהם דרך עד שהפך לפוסק הדור בענינים אלו.

בעניני צדקה וחסד

האם ידוע לכם על עניני צדקה וחסד שהתעסק בהם?

הגאון רבי יוסף יהודה ווייס שליט"א: זקני זיע"א עסק רבות בעניני צדקה וחסד ובביתו התקיימו אסיפות רבות בעניני צדקה וחסד, היה כותב מכתבים לנגידי עם עבור מוסדות וגם עבור אנשים פרטיים וגם היה מתקשר ומשוחח עימם כדי להתרימים עבור עניני צדקה וחסד.

הגאון האדיר רבי חיים קרייזווירט זצ"ל מאנטווערפן היה אומר בשם הגה"ק בעל הדברי חיים מצאנז זיע"א: וואס הייטס א רב - מהו תפקידו של רב? אם לפסוק שאלות הרי הוא יכול להביא מורי הוראות עבור זה. אם לדון בדיני תורה הרי אפשר להביא דיינים, אלא עיקר תפקידו של רב הוא להיות "אבי יתומים ודיין אלמנות". כך היה מרגלא בפומיה דהגאון רבי

עם משמשו הרה"ח ר' ישראל חיים דוידוביץ שליט"א

עם פטירתו של הרה"צ רבי רחמים כהן זצ"ל - מקים ומייסד ת"ת 'יעבץ' לאחריו בני עדות הספרדים, תלמוד תורה המתנוסס לתהלה על טהרת הקודש מבלי להזדקק לשום עזר ממשלתי או עירוני ח"ו, שכיהן בראשותה וניהלה למעלה מארבעים שנה, במסירות נפש עצומה שלא על מנת לקבל פרס והכל למען הרבות כבוד שמים - נועדנו עם בנו הרה"ג ר' בנימין כהן שליט"א ממשיך דרכו של אביו בהנהגת הת"ת ביד רמה, רבי בנימין קיבל אותנו בסבר פנים יפות ובמאור פנים, ובנפש חפצה פתח בפנינו את ארכיון הגנזך של הת"ת מיום היווסדה ועד עתה, וגולל בפנינו סיפורים מאלפים על הנסיונות הקשים שעבר אביו זצ"ל, על המהמורות והמכשולים שהקרו לפניו השלטון הציוני והעיריה, על מסירות נפשו למען התורה ועל הפרחת השממה וריבוי התלמידים, לאות ולמופת.

ת"ת על טהרת הקודש

בראשית השיחה אנו מבקשים לשמוע מר' בנימין מה הביא את אביו ע"ה לייסד את הת"ת? התרגשות רבה ניכרת בפניו של איש שיחנו עת שפותח לשוחח על אביו ועל מפעל חייו.

"אבי ע"ה חיפש מאז ומקדם ת"ת על טהרת הקודש, אני בעצמי למדתי בת"ת 'בנה' ששכן בבנין ברח' אבינועם ילין (כהיום מוסדות קרעטשניף), והיה זה ת"ת הממוצע בין הותיקים כמו עץ חיים, לבין אלו מהצד השני שהיו רק בתי הספר של החינוך העצמאי, או ממלכתי-דתי, כאשר רובם של אחינו הספרדים שלחו בניהם לעבר השני לדאבון לב.

"בשנת תשכ"ח הקים הרה"ג ר' מרדכי קרשינסקי שליט"א תלמוד-תורה ראשון לבני הספרדים, כיתות הלימוד היו אז בבנין בגאולה, ואבי רבי רחמים ע"ה הלך לבקשו שיקבל את אחי ללמוד בתלמוד תורה שלו, לתדהמתו הוא נענה בשלילה רבתית, אין מקום! אמר לו.

כמה התשלום לשכר לימוד? שאל אבי.
20 דולר. היתה התשובה.
אתן לך 50\$ אמר אבי.
אין מקום!! - נענה.
אבי לא התייאש: אתן לך 100 דולר. זה היה סכום גדול באותם ימים, אולם ר' מרדכי לא רצה לשמוע: אין כאן מקום! אין!!!

איש שיחנו הרה"ג ר' בנימין כהן שליט"א

- אתן לך מאתיים דולר טבין ותקילין...
ר' מרדכי ראה כי לפניו איש החותר למטרה ואינו מתייאש אף מול צור חלמיש: שמע לי - פנה אליו - אם רצונך בוער כל כך לשלוח את ילדך לתלמוד-תורה כזה, תפתח 'בעצמך' תלמוד תורה...
אבי מורי שקע בהלם לשמע ה'הצעה ההזויה'; ש-א-נ-י אפתח תלמוד תורה?

אבי - מספר ר' בנימין - היה איש עסקים, בעל חנות ברח' יפו, לא עסקן ציבורי. ומשכך רבה היתה תמיהתו; מה לו ולפתיחת ת"ת... ואכן לימים סגר את החנות עקב ניהול הת"ת.

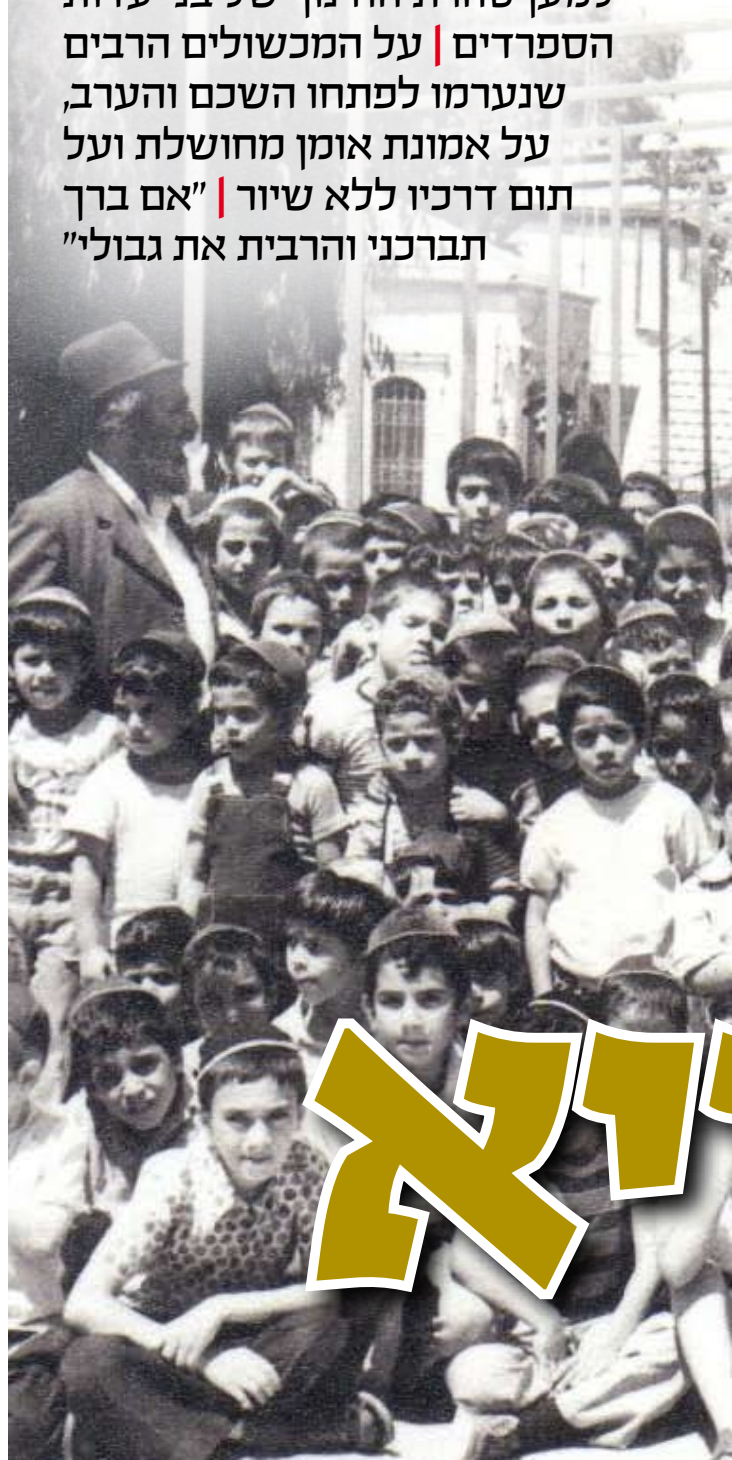
כן!! - השיב לו ר' מרדכי מיניה וביה - אני אף אעזור לך להקים אותו... ואכן הוא הצטרף לאבי ונסעו בצוותא לתל אביב לקנות כסאות לתלמוד תורה...

פתיחת הת"ת בזעיר אנפין

מה טעם קראו לת"ת בשם "יעבץ"?

התלמוד-תורה נקרא על שם הפסוק בדברי הימים (פרק ד פסוק י'), ויקרא יעבץ לאלקי ישראל לאמר, אם ברך תברכני והרבית את גבולי והיתה ידך עמי

ארבעים שנה של
מסירות נפש למען
החינוך הטהור של בני
עדות הספרדים מתוך עוז
ותעצומות שלא ליהנות
מכספי הציונים | הרה"ג ר'
בנימין כהן שליט"א מנהל
ת"ת 'יעבץ' על טהרת
הקודש, מגולל את דברי
ימיה של הת"ת ומשרטט
פרופיל מרהיב של אביו,
הרה"צ רבי רחמים כהן ע"ה,
מקים ומייסד הת"ת, שמסר נפשו
למען טהרת החינוך של בני עדות
הספרדים | על המכשולים הרבים
שנערמו לפתחו השכם והערב,
על אמונת אומן מחושלת ועל
תום דרכו ללא שיור | "אם ברך
תברכני והרבית את גבולי"

רבי רחמים עם הגר"מ צדקה שליט"א

נעדר מהמקום, הגיעו הדברים לידי כך שהיה אבי קופץ ממקום מושבו ועולה לבית התלמיד, לעיתים אף מקיצו משנתו העמוקה (...) עמד והמתין מאחורי הדלת עד שיתלבש ויבוא להסעה לחיידר...

אף בבניינים רבי קומות כשיכונים ברח' שמואל הנביא, היה מעפיל ועולה למקומות הגבוהים ומוריד את התלמידים, מרעיף עליהם טל של תחיה ומביאם דשנים ורעננים אל החיידר, אכן 'מלא רחמים' היה...

פעם - ממשיך ר' בנימין לספר - מצאתי אותו עומד ברחוב יחזקאל בתחנה ליד מאפית קצבורג מוקף בעשרות ילדים, לשאלתי למה הוא ממתין כאן? הוא ענה לי בפשטות: לקו 4! תדהמתי הלכה וגברה מרגע לרגע, למה קו ארבע? ואז סיפר לי כי הוא הולך לקנות 'כרטיסיה' לאוטובוס, היות והטנדר שלו נמצא במוסך והוא צריך להוביל את הילדים הביתה... ככה בפשטות ובענוות חן ליוה את הילדים לביתם בתום לימודם. הוא בוודאי נטל שכר כולם; "ליתן שכר למביאהן למחזיריהן ולמלמדיהם"

"כמה גדולים מעשי חייה"

לאור סיפורים שכאלה מה נמלצו הדברים שאמר מרן רבינו הגאב"ד שליט"א בהספדו המרגש שהתקיים השבוע בת"ת יעבץ בירושלם: "כמה גדולים מעשי חייה, כפשוטו מסר נפשו לצוד צבאים, פשט עורן עיבד מהם קלף וכתב עליהם חומשים..."

מרן הגאב"ד רמ"א פריינד עם הגר"י מוצפי בת"ת

4 בשכו' מקור ברוך, שהשכירה בדמי מפתח לעולים חדשים.

בעה"ב הודיע לעולים כי עליהם לפנות את הדירה עד למחרת היום, כי ביום המחר יגיעו לכאן ילדים... במשך הלילה עמל אבי מורי עם כמה מחבריו לנקות את החצר ולהכין את הדירה לקלוט את ילדי תשב"ר. המקום נפתח למחרת בקול רינה כשמספר הילדים מגיע קרוב לארבעים. היתה זאת בשורה גדולה ומשמחת לבני עדות ספרד, ה'חיידר' הראשון בשבילם על טהרת הקודש.

וזאת למודעי כי עד שבא אבי צ"ל היה עולם הת"ת בציבור הספרדי שמם, הוא הגבר שבא והקים מגדל אור בשממה הרוחנית, מבצר עוז של תורה בטהרתה, ובכן, כאמור כך התחילו פני הדברים, אבי הכ"מ עמל בכל מאודו ובעשר אצבעותיו הקים מפעל אדיר זה מהמסד ועד הטפחות.

הטנדר הראשון

דבר מעניין יש לציין, כי ת"ת יעבץ היה ה'חידר' הראשון שהיתה לו הסעה משלו. אבי זכרוננו לברכה בכבודו ובעצמו היה הנהג... הוא היה משכים קום להתפלל בנץ החמה, כדי שיוכל להספיק לנסוע ולהסיע את הילדים. הוא היה נוסע על הטנדר ברחובות ירושלים, אוסף את התלמידים ומביאם אל מקום הלימוד, ובסוף היום החזירים לביתם...

ואף פעם לא היה ילד שאיחר את ההסעה. ולמה? כיון שהגיע אבי למקום האיסוף והילד

וגר.

ואמנם ראשיתו היה מצער, אבל אחריתו ישגה מאד. התלמוד-תורה נפתח ברחוב חגי בירושלים. 2 תלמידים (!) למדו ב'חידר', אחד היה אחי, והשני היה בנו של אחד מתלמידי הרה"צ ר' יעקב מאיר שכטר צ"ל. גודל החידר בו ישבו ולמדו היה ד' על ד'. בלי מים וכלי צרכים מינימאליים, המלמד היה רבי שלמה כהן שליט"א יר"ש גדול ומומחה כמלמד דרדקי, כעבור חודשים מספר בא המלמד לאבי בטרוניה, עד מתי אשב עם שני ילדים בין ארבע קירות?... אבי היסוה בפסקנות; "אתה מקבל משכורת, שב בחדר זה".

חצי שנה עברה מיום הקמת המשכן, בכל אותם ימים לא נח אבי צ"ל ולא שקט על שמריו לרגע. כיתת את רגליו מבית לבית ושכנע את חבריו לדעה - אחינו בני קהלות ספרד, שישלחו את ילדיהם לתלמוד תורה שעמד בראשותו. לא קלה היתה המלאכה, באותם ימים עמד שכר הלימוד בבתי הספר של החינוך העצמאי על 5 לירות, אצל אבי עלה 12 לירות לחודש... מי הסכים לשלם סכום רב כל כך, ובפרט שמדובר בשינוי והיפוך סדרי הלימוד ממה שהיו רגילים, במתכונת של תלמוד-תורה בלי ימי חופש וכו', אולם אבי לא הרים את ידיו.

כיצד פעלו שכנועיו של אבי צ"ל? מה גרם שהם יסכימו לשלוח בסופו של דבר ילדים לתלמוד-תורה במתכונת אחרת ממה שהיו רגילים?

אכן לימים סיפר לי אבי צ"ל כי אחד מדרכי השכנוע שפעלו את פעולתם היתה כך; הוא אמר להורים, ביה"ס בממלכת-דתי מתחיל בגיל שבע, עד גיל 7 תשלח אותו אלי ואז אם תרצו תעבירו אותו לשם... ההורים שוכנעו ושלחו את ילדיהם. בגיל שבע חזרו הילדים מבית רבם וחזרו על פרקי משניות בעל פה, שמחתם של ההורים הרקיעה שחקים, וגאותם על ידיעת ובקיאות ילדיהם בתורה מילאה את לבבם, הם כבר לא חשבו להוציא אותם מהתלמוד תורה...

הרחיבי מקום אהלך

פעולות השכנוע הביאו לריבוי גדול בשיעור התלמידים, כך שהוצרכו לעבור למקום אחר מורחב וגנוח, לשם כך נבחרה דירה ברחוב מנחם

אכן, הפליא לעשות ר' רחמים כהן כשהפשיט צורה והלביש צורה אחרת, נפח נשמה חדשה בילדי התשב"ד. הגאון ר' בן ציון אבא שאול זצ"ל ראש ישיבת פורת יוסף, העיד עליהם במכתב המלצה שכתב, כי על הילדים בגיל ארבע כבר ניכר יראת שמים והוגים בתורת ה'... ולא בכדי זכה ר' רחמים זצ"ל בהמלצות נכבדות מכל דייני העדה החרדית האשכנזית והספרדית ועוד גאונים וצדיקים נבג"מ ויבדלחט"א (ראה תצלומים), על מעשיו הכבירים ופועלו ויגיעו הבלתי נדלה, להרבות צאן ועדרים יראים ושלמים.

לא אמר די

נחזור לענייננו, אביכם הסתפק עם ארבעים התלמידים שבאו לחסות בצל הקודש?

ר' בנימין מדגיש כשהוא נסער ומרוגש: בכל הקשור להרבות פעלים לתורה ולתעודה, אי אפשר לומר על אבי הגדרת 'מסתפק במה שיש לו'. מעולם לא התרעם על חסרון במה שיש לו, להיפך, היה שמח בחלקו ובטח בישועת ה', אולם ניסה והשתדל בכל טעדי שיעמדו לרשותו להרחיב את גבולות הקדושה. בימים שאח"כ, לא הרפה ולא הניח אבי זצ"ל את התפקיד שקיבל לידו, עד כלות כוחותיו, עבד להפצת התורה ולהגדיל שמה ולהאדירה, חברו אליו הרה"ג ר' דוד בצרי שליט"א והרה"ג ר' אליעזר בן דוד שליט"א (לימים הקים מוסדות אור החיים בב"ב), ויחד עברו לשכנע ולדבר על לב אנשים שירשמו את ילדיהם לת"ת על טהרת הקודש.

אף פרטים נוספים שונים משאר הבתי ספר דאז - הונהגו בת"ת מיום היווסדו; הלימודים נמשכו עד בין הערבים, ארוחת צהרים אכלו בת"ת, לשם כך היה חדר אוכל גדול בו אכלו ושבעו הנערים, דברים אלו שלא היו מקובלים עד אז בקרב עדות הספרדים הקשו כמובן על מלאכת השכנוע וההסברה, אולם בסייעתא דשמיא הצליחו מעל למשווער.

ברח' מנחם 2 התגורר אז הגאון ר' יוסף דוב סאלאווייצ'יק זצ"ל ראש ישיבת בריסק - בביתו התקיימה אסיפה ביום כ"ג טבת תשל"ג בו קבלו את כל תקנות הת"ת (ראו מסמך מצורף), בין הדברים מופיעים תקנות אלו:

7. החינוך בת"ת יהיה על טהרת הקודש לפי רוח ישראל סבא.
9. בת"ת לא ילמדו שפות זרות.
10. אין לקבל כספים... ממקורות וארגונים שלטוניים ציבוריים או יחידים אשר יש להם שיטה מנוגדת וברצונם להשפיע ולשנות את צביון ורוח הת"ת.
- לסיום מסכמים הנאספים, כי בכל חילוקי הדעות שבין חברי הוועד יפסקו הרבנים רבי יוסף דוב סולובייצ'יק, רבי יעקב מוצפי ורבי יהודה צדקה, זצ"ל, והחלטתם תחייב את כל חברי הוועד.

גלגול בתר גלגול - אולם סוף הכבוד לבוא

"גם מקום זה כבר היה צר מהכיל... אף יום זה הגיע, הבית בעל שני החדרים היה צר מהכיל את כל הילדים שנרשמו לת"ת ובשנת תשל"ג עבר הת"ת למקומו השלישי, ברח' בית ישראל 30 - במקום שם עומד היום ביהמ"ד אור פני יהושע 'גאלאנטא' עמדה לפני כן מחלבת פרות. בבנק בריטניה היה פקיד בשם הרב עקשטיין, והוא נחלץ חושים לעמוד לימין אבי זצ"ל, פעל הוא והביא לידי כך שהת"ת יכנס לבנין המחלבה עד ש'גאלאנטא' יבנו את ביהכנ"ס שלהם... יזכר לטובה כי השיג בזה את הבנין עבור הת"ת ללא כל תמורה.

כמה ילדים היו שם?

היו שם כבר 3 כיתות עם מלמדים מובחרים יראי שמים וגדולים בתורה, 90 ילדים כבר למדו אז בחיידר.

ואז הגיעה הבשורה על כניסת הת"ת למעונה החדש והקבוע, לבנין משלה! הבנין ברח' ישא ברכה 37 נרכש בדמים מרובים ובסיעתא דשמיא עצומה - שהגליון קצר מלפרטם - על כל צעד ושעל.

זהו, האם הגענו לסיומו של ביסוס הת"ת?

ר' בנימין ממשיך לגולל פרשיה אחר פרשיה: גם המעון החדש היה קטן מהכיל את ציבור התלמידים לאחר שנתרבו ספסלי בבי מדרשא ואף הבנין הגדול התאכלס בתלמידים והיה חסר מקום לתלמידים. עובדא מעניינת אנו שומעים על תקרית מסיימת במהלך העניינים: בתחילה עלה

במחשבתו של אבי לרכוש את הבנין הצמוד לישא ברכה 37 (בנין 35) והבנין היה שייך לאגודת ישראל.

אבי היה מתייעץ עם הרה"ג ר' אהרן קצנלנבויגן זצ"ל והוא שירך רגליו לבית הרה"ג ר' רפאל ברלין זצ"ל - אף שההליכה קשתה על ר' אהרן שהתאמץ במיוחד והגיע לביתו שהיה ברח' דוד, וביקש מר' רפאל שיעזור לאבי בענין זה.

ואכן ר' רפאל החל לפעול בענין ולא הרפה מזה עד שהביא את אבי אל אחד מראשי הישיבות זצ"ל בבני ברק שהיה בעל השפעה באגו"י, כדי שישפיע על קיום המקח.

מיד בהיכנסם הבחין ר' רפאל כי אותו ראש ישיבה מכבד מאד את אבי, ר' רפאל הרצה את הדברים לפניו וביקשו שיואל לדבר באסיפת

התקנות של הת"ת

לו: "רחמים, תיקח, תקבל! תיקח תקציבים, תקבל הנחה".

אבי זצ"ל, בן נאמן לעם קשה עורף - הפנה אליו את גבו ואמר לו: "לא אקה, ולא אקבל!!!"
שנים ארוכות התגלגלו הדברים, עד שביום מן הימים ערכו ילדי הת"ת בראשות המנהל - אבי זצ"ל, מפגן מחאה מול משרדי העיריה בכיכר ספרא... מן המשרדים המפוארים חשו וירדו אליו שניים מהנציגים "החרדיים", מ. פרוש ונ. בן זאב, הם הגיעו אל אבי וביקשו ממנו 'ברחמים' שיעזוב את המקום עם הילדים כי חרפה גדולה היא להם... אחד מהם אף הבטיח לו כי יסדר את כל התשלום של הארנונה...

למחרת התייצב אותו נציג במשרדי הת"ת והודיע לאבי חגיגית, כי עליו להעביר את כל טופסי הארנונה שהגיעו אליו, בצירוף רישום מדויק של כל התלמידים בת"ת עם צילומי התעודות זהות שלהם, והכל על מקומו יבוא בשלום - הבטיח.

אבי מורי נטל עצה מן הזקנים ולא נכשל במהמורה החדשה שהפילו לרגליו, הוא פנה אל מרן הראב"ד רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל לשאול באורים ותומים כדת מה לעשות, מרן רבי ישראל יעקב הזהירו באזהרה חמורה לבל ימסור את המידע החסוי: "ברגע שהינך מעביר לידיהם את רשימת התלמידים, הכל עובר לרשות העירייה", אמר לו, ואכן אבי שמע דעת תורה ועשה כדבריו וניצל מפח יוקשים.

ואיך הסתיים הדבר?

תקוותו התבדתה, דפיקות על דלת המשרד הפרו את השקט. בפתח עמד יהודי נכבד בשם ר' מנחם וטענה בפיו: "שמע נא רבי רחמים, עשית דבר גדול, פתחת ת"ת לספרדים, אך דא עקא - הדבר מפריע לנו מאד. יש לנו באיזור מוסד של 'החינוך העצמאי' המיועד לבני הספרדים, כיתותיו הולכות ומתדלדלות עקב פתיחת הת"ת החדש, השגת גבול ממש...

שמע אבי את הדברים והציע לילך ולהתדיין בפני מי שגדול מהם בחכמה ובמנין; המהנך הירושלמי הנודע הרה"צ רבי חיים יהודה'ל יעקובזון זצ"ל בעמח"ס החומש 'למשמעות', הבה נשמע מה הוא אומר.

ירד ר' מנחם לביתו של רבי חיים יוד'ל וסיפר לו דברים כהווייתן, אמנם זאת לא ידע ר' מנחם אותה שעה - כי בחוזה קבלת המלמדים לת"ת יעבץ, נכתב בדיו שחור על נייר לבן, כי על כל מלמד לעבור הדרכה מעשית אצל ר' חיים יוד'ל היאך להיות מלמד דרדקי...

ר' חיים יוד'ל הקשיב ברוב קשב לטענת ר' מנחם, ומשירד לעומקן של דברים שאל בהתרגשות: מה? הוא כבר פתח כאן את הת"ת לספרדים? רבי רחמים כהן כבר פתח את שערי בנין הת"ת על טהרת הקודש? אה! ר' מנחם, הלא איש בשורה אתה, בוא ונצא בריקוד... וכך סחב את ר' מנחם לריקוד נלהב על פתיחת הת"ת... ר' רחמים יותר לא שמע ממנו שום תלונה.

תיקח? תקבל!

כיון שהתחיל ר' בנימין לגלגל חלק מסיפורי הקשיים שעבר אביו זצ"ל, החלו הדברים לקלוח מפיו כמעייין; הרש"ע טדי קולק שר"י הצטיין ברשעותו ובנכלי דתות להתנכל לכל העוסקים בצרכי ציבור באמונה, בפרט לאלו שנמנו על קהל היראים שומרי משמרת הקודש, שלא נטלו מכספיהם ומזהבם שעשו לבעל... אחד מאלו שהיו כקוץ בעיניו היה אבי הכ"מ.

2,500,000 ₪ !!! זהו המספר המלא. במילים: שנים וחצי מיליון שקל !! לא! לא מדובר במענק מטעם המדינה, זהו הסכום אותו התבקש אבי מנהל הת"ת לשלם כחוב בארנונה של הת"ת!! ביום קבלת המכתב, התייצב אבי בבנין העיריה לדעת על מה זה ועל מה זה.

הרש"ע טדי קולק הבחין בו בעמדו אצל פקיד הארנונה, ניגש אליו הרש"ע העריץ ואמר

הנהלת האגודה שימכרו את הבנין ברח' ישא ברכה 35 לת"ת יעבץ. מששמע את מבושם הסכים על אתר, אולם התנה עם ר' רפאל שיהיה גם הוא נוכח באסיפה של האגודה. ר' רפאל לא ניסה לחלוק על זה, הגם שבמחשבתו הררה מה לו ולאסיפותיהם, אולם היות והראש ישיבה ביקש, הוא ציית.

באסיפה הרצה ר' רפאל את הבקשה לפני המסובים, ואז הוא הבחין בפתקים המתגלגלים מאיש לרעהו בין היושבים בשולחן. אחד הנוכחים עפעף בעיניו לר' רפאל ורימז לו

במחאה נגד העיריה

שינסה לראות את הכתוב בפתק. ר' רפאל עשה כבקשתו ומצא בפתק מילים אלו:

"זה נוגד את האינטרסים!"

כמובן שההצעה נפלה באותה אסיפה, ולא גובשה החלטה בנושא הבנין, אולם מה' מצעדי גבר כוננו ומעז יצא מתוק! שלבסוף קנו את הבנין ממול (היכן שהיום ממוקם הת"ת), והוא בנין רחב פי כמה, וגם שווה הרבה יותר.

הגעתם בשעה טובה אל המנוחה אל הנחלה?

- **אנו שואלים לנוכח משמע מסכת התלאות**

ר' בנימין משיב בגיחוך: כמעט, אמנם גם בבנין עצמו היה תקוע בעינינו קוץ מכאיב בדמות מטה של 'מפלגת העבודה'... אבי ניהל נגדם מאבק חסר פשרות, ואחרי משפטים בל ידעונו ארוכים ומייגעים, ניצח במשפט והם סולקו מהמקום בבושת פנים.

'החינוך העצמאי' שם רגלים

מאז עברו ימים אחדים של שקט ושלוה, אבי חשב כי הגיע אל המנוחה ואל הנחלה אך

כך או כך - את אותו צ'ק לא ראה אבי מעולם, אבי ויתר על הכסף מחמת עקרונותיו אף שהיה מדובר בסכום נכבד מאד!

נוכלים מבית ומחוץ

היה איש אחד (שכיום מנהל מוסדות גדולים באר"י) בא להציע לאבי 'שותפות' לפתוח ישיבה קטנה אחרי החיידר. אבי הסכים, אולם הלה התנה תנאי קודם למעשה כי בדעתו לקחת תקציבים מהמדינה, כמו בכל דבר התייעץ אבי זצ"ל עם גדולי ישראל, הוא עלה לבית ראש ישיבת פורת יוסף הגה"צ ר' יהודה צדקה זצ"ל לשאול לדעתו: "בשום פנים ואופן!!" היתה התשובה הנחרצת.

נו, נו, - אמר ההוא - אפתח לבד ת"ת, והלך הלה ולקח מת"ת יעבץ את כיתות ו' ו' ח', והעבירם כמות שהם לבי"ס שהוא פתח, וכך החל 'הת'ת שלו'...

היתה זו מכה כואבת ביותר לאבי. הילדים של כיתות אלו היו פרי הילולים של החיידר, ילדים לשם ולתפארת, פארה של הת"ת. בחודש אב עדיין היו ילדים אצל אבי שלא היו מסודרים בכיתות, כיון שלא היתה כיתה ראויה שיוכל המלמד ללמד לילדים מועטים כל כך, ובליט בריה עברו הילדים אליו, וכך עשה ההוא שנה בשנה, כל הילדים שהגיעו לכיתה ו' עברו פתאום ללמוד אצל ההוא.

הגיעו מים עד נפש, ואבי פנה אליו בדמעות שליש ושאל וביקש ממנו שיפסיק בנהוגו הרע הלה. הלה שאל בתמימות: וכי מה אעשה לקיום הת"ת שלי? ענה לו אבי "תפתח ת"ת מההתחלה כיתה א' ב' וכו'", אמר לו ההוא: אני מפחד מהקפיצת שלך, אמר לו אבי בהתגברות ובכוחות נפש עצומים "מחול לך! מחול לך! מחול לך!" והלה פתח ת"ת מהכיתות הנמוכות. שמא תאמר שבכך תמו העלילות ונסתיימו הרדיפות? יבוא המעשה שאחריו ויעיד כי לא ולא!

שקר אין לו רגלים

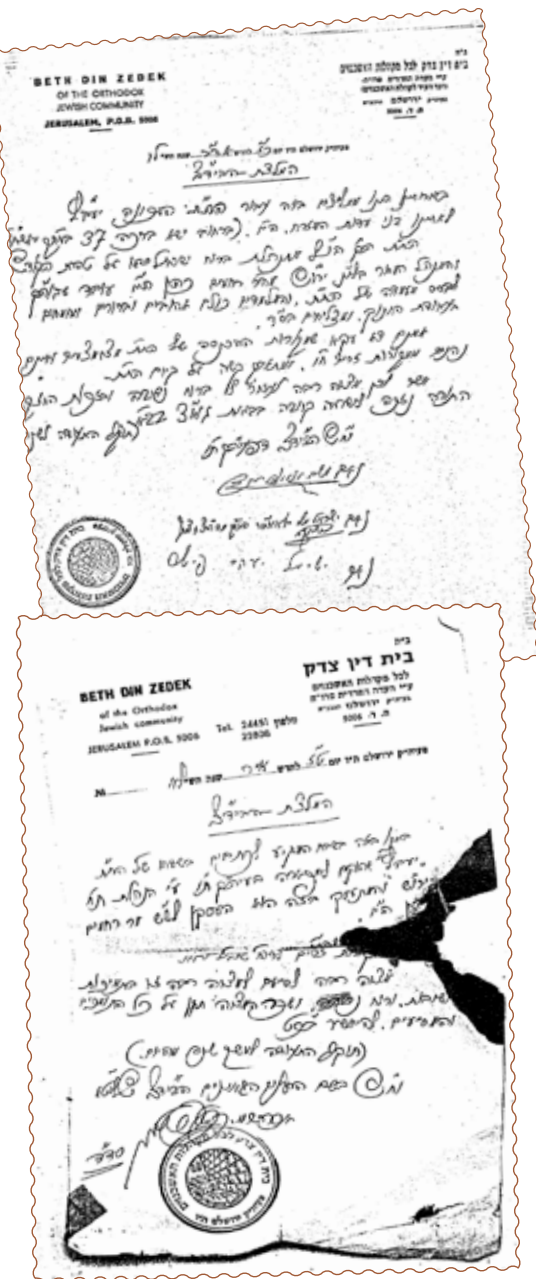
שנה אחת, בחודש אלול הגיע אבי לת"ת וגילה כי מתוך 200 ילדים שהיו לו, נשארו רק 40! ובכן, מה ארע? נתברר כי בימי בין הזמנים

לאחר שנים הגיעו להסדר פשרה, במסגרת ההסכם שילם אבי זצ"ל "מיליון ומאה עשרים אלף שקל" ב-36 תשלומים שווים. ועדיין לא הסתיימו הרדיפות; ר' בנימין שליט"א מוציא בפנינו מכתב מהעירייה של השבוע האחרון, בו נכתב כדלהלן: "כדי לקבל את ההנחה בארנונה עליך להציג בפנינו את המסמכים המפורטים - בין הדברים מפורט - רשיון לניהול בית ספר, ועוד. דבר זה ידוע לכל יודעי דת ודין כי אין אישור שזכה רק לאלו שהכניסו את תוכנית הליב"ה רח"ל". והדברים מדאיגים כי לכאורה לא ניתן לקבל הנחה במצב הקיים.

שוב מעשה באותו רש"ע רע מעללים; בחו"ל היה סנטור אמריקאי שקראו לו בשם 'יעבץ'. אותו גוי שמע כי בארץ ישראל יש חיידר הנושא שם זהה לשמו - להבדיל... הוא התעניין מעט מי מנהל את בית החינוך, ורצה לשלוח צ'ק עם תרומה הגונה למוסד זה.

הבידור היה במקום הלא נכון, האיש שאצלו הוא התעניין היה הרש"ע טדי קולק ימ"ש, שני גרסאות יש במה שהוא אמר לו: א. כך סיפר לי אבי באותם ימים, כי טדי קולק אמר לסנטור "זה סתם גן ילדים, אין לך מה לשלוח לשם כסף". הגירסא השניה אומרת: כי אבי הוא זה שהשיב לההוא, כי אם בדעתו לשלוח כסף למוסדותיו, שישלח את זה ישירות אליו, אבל אם רצונו להעביר את זה דרך העירייה חבל על הכסף, כי הוא לא יקח את זה.

עבר איש חורש מעללים בבתי ההורים של התלמידים, ודיבר על לבם שיוציאו את ילדיהם מהת"ת.

מה הוא הדבר שישכנע 160 הורים להעביר את ילדיהם לת"ת אחר? הכסף יענה את הכל! אצלי בחיידר - הצהיר האיש - לא משלמים שכר לימוד! ההבטחה שבתה את לב ההורים וכמעט כולם נענו להצעתו המפתה. אבי נשבר מאד בקרבו על ההרס הנורא והחבלה בכרמו עליו יגע ויזע זה עידן ועידנים, אולם הוא חישל עצמו באמונה, התחזק כארי והחל לשקם את מה שנותר, ניסה להציל כמה שיכל והת"ת התחיל דרכו שוב כבראשונה.

השקר אין לו רגלים! לא עברו ימים מרובים, שנה או שנתיים אח"כ קרס הת"ת של ההוא בקול רעש גדול, וכולם בלי יוצא מן הכלל מצאו עצמם מתדפקים שוב על דלתי ת"ת יעבץ להתקבל ללמוד שם בשנית.

הגר"י צדקה מגביר פעלים בכבודו ובעצמו

נץ החמה בביהכ"ס אוהל רחל בשכונת מחנה

כ"ק מרן הגאב"ד שליט"א בהספד שהתקיים השבוע בת"ת יעבץ, לזכרו של המנהל רבי רחמים זצ"ל

רגליו בחום ובצמא. כמו כן לא היה חבר בקופת חולים כל ימיו, רק בסוף ימיו סודרה עבורו באי ידיעתו חברות בקופה. פעם ניסה אחד הרבנים לשכנעו שירשם כחבר בקופת חולים עבור בריאותו... אך לא די שלא קיבל את דבריו אלא אף כעס על בנו שמטרידו בכדי, על פניו עמדה ארשת נחרצה כאומר, לא תשכנעני בדבר זה.

כנזכר לעיל ניהל אבי חנות ברח' יפו, ויש לציין כי הוא פתח את החנות אף ביום אידם, ברחוב זה עבר מצעד של צעירי הציונים והוא בשיטת "גירא בעינא דשיטנא" פתח את החנות לעיניהם ולא חת מפני איש.

מימיו לא נהנה כהוא זה מכספי הביטוח הלאומי, אף בשטר-מכר של החברא קדישא ציין בכתב יד לפני חתימת החוזה: הח"ק מתחייבים שלא לקחת כסף מהביטוח לאומי אחרי פטירתי. הוא שילם מהונו הפרטי כל מחיר החלקה.

בבית השגיח לבד יכנסו מאכלים מהכשרים אחרים שלא מהכשר הבד"ץ העדה החרדית, בימים שנסגרה המחלבה רענן שעמדה תחת השגחת הבד"ץ, לא הכניס מאכלי חלב לפיו תקופה ארוכה עד שבא ההכשר על מוצרי תנובה.

הדבר המעניין ביותר ממנו ניתן להבין כמה היה מנוגד בדעתו נגד המדינה הציונית ופקידיה והעומדים לצידה. לפני כמה שנים ארע הדבר, שני שוטרים סמויים עקפו את גדר החצר בביתו של ר' בנימין ותלו על הדלת הפנימית "צו מעצר".

ר' בנימין ידע כבר כמה ימים לפני כן שהם בעקבותיו, אולם לא ידע בשל מה. בתחתית הדף הופיע מספר טלפון לבירורים, ר' בנימין מספר לנו: התקשרתי למספר ואמרו לי שזה בקשר להתנהלות הכספים של התלמוד תורה. נזעקתי, מה זה קשור אלי? אמרו לי אכן, זה קשור לאבא שלך, אבל אתו אי אפשר לדבר, מתי שבאנו אליו הוא טרק בפנינו את הדלתות, זרק אותנו מכל המדרגות, אתו אי אפשר לדבר, באנו אליך... בס"ד הדברים באו על מקומם יומיים אח"כ, אולם מזה נבין עד כמה התרחק בתכלית מהם ומהמוניחים.

חבל חבל על דאבדין. זוהי אכן אבידה שאין לה תמורה עבור החינוך הטהור. ■

להחזקת הת"ת. ר' בנימין מציין בפנינו כי לפני פטירת אביו היה רק משמש כעוזר ומסייע מבחוץ, וכיום בישבו על כסא ההנהלה נתגלו לפניו דברים מעניינים, והוא כי יש אברכים משיבת מיר שבאים להעביר מדי חודש בחדשו דמי המעשר כספים שלהם להחזקת בית תלמוד העומד על טהרת הקודש, אמנם עדיין חסר הרבה מהקמת.

לא נהנה כהוא זה מהת"ת

ר' בנימין שופך אור נוסף על דמותו המאירה של אביו: זאת אין צריך לומר כי לא קיבל משכורת מהת"ת, אלא יש להדגיש כי אף השכר לימוד לילדיו הוא היה משלם מכיסו - ממה שהרוויח בחנותו.

אביכם זצ"ל התנהג בקנאות בדברים הנוגעים לעצמו?

ר' בנימין משיב בהרחבת היריעה עד לפרטים: אבי זצ"ל הפליג בהנהגות הקנאות בדברים שבינו לבין קונו, לדוגמא בימים שהוציאו את הקול קורא נגד חברת אגד מחללת השב"ק והקדושה, לא נסע בכל אותם ימים באוטובוסי אגד, אף שעלה לו הדבר בדמים מרובים תרתי משמע, מוניות וכן מהלכים מרובים ששירך

יהודה, המתפללים שפשפו את עיניהם בחוסר אמון, בפתח ביהכנ"ס עמד הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל, הרב שירך רגליו ובא משכונת בית ישראל עד אליהם. מה ארע - בירו המתפללים, אך הרב מילא פיו מים, בהמשך יתברר הכל!! - אמר.

לפני קריאת התורה עלה רבי יהודה על הבימה והכריז על מגבית עבור ת"ת יעבץ... אח"כ עבר בין המתפללים וחייב את העשירים לתרום 1000 לירות לת"ת. ליהודי אחד שעמד בצד אמר: לך אין כסף רב כל כך, אתה 'תדאג להשיג' אלף לירות...

פעם אחרת נודע לו כי ב'רחובות' אפשר לעשות כסף... הוא לקח את אבי כמלווה ונסע לשם, כבר היה זה בזקנותו אולם הוא עשה מאמץ עליון ונסע, בהגיעם לשם שמעו על יהודי חשוך בנים ל"ע המחזיק בספר תורה מהודר בביתו.

עלה אליו הרב צדקה ואמר לו, מהו ספר תורה, דבר שקוראים בו לכל היותר ג' פעמים בשבוע, לפניך עומד יהודי שאצלו לומדים תורה שש ימים בשבוע... אמר והחוהו בידו על אבי, והמשיך לדבר אליו בקול פוקד ומצווה "לך מכור את ספר התורה ותן את הכסף לת"ת!", היהודי עשה כדבריו! ונתן כל דמי פדיונו

ה"שהחיינו" בהכנסת ספר התרה

ישראל, הכתיבה הגיעה לסיומה, הבית אהרן הגביה ראשו מהספר, עיניו המאומצות בהבטה על האותיות בשעה האחרונה בלטו מחוריהן, דמעות התרגשות בצבצו בהם, השורות שבמצחו היו מכווצים, וכולו נטף אגלי זיעה מהמאמץ העילאי בקדושה ובטהרה.

עתה הביט הבית אהרן בפני הנוכחים, הוא עבר בסקירה אחת פני כולם, ושקע בשרעפי קודש, משהקיץ מהדבקות פנה אל היושב בסמוך אליו הגאון ר' מרדכי, הרב דמתא, בשאלה.

תחילה נקדים כי ר' מרדכי זה היה המרא דאתרא, ואמרו גאוני דורו על גאונו העצומה כי היא מעין זה של הגאון רבי עקיבא אייגער זיע"א.

אל ר' מרדכי זה פנה עתה הבית אהרן זיע"א בשאלה גדולה: "האם יכול הוא לברך 'שהחיינו' על סיום כתיבת הספר תורה, היות והוא שרוי בשמחה עצומה על שזכה להגיע לרגע נכסף זה?"

ר' מרדכי השיב בחיוב על אתר, ואמר להבית אהרן "הרבי יכול לברך ברכת 'שהחיינו'!"

נדמה היה כי לדבר זה ציפה ויחל הבית אהרן, פניו בערו כלפידים והוא עמד ובירך בקול רם, ברוך אתה ה' - - - הקול הלך ונתחזק עלה ונתעלה - - - "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה" ואותה שעה היתה לשון אש מסבבת ומקיפה את הבית מבחוץ.

אף החסידים המצטופפים ברחובות הסמוכים עקב חוסר המקום לכולם בקרבת הבית, שמעו כולם את קולו האדיר והחזק בברכה זו, "אמן!" השיבו השומעים בזעקה

שהרעידה את אמות הסיפים.

דקות ארוכות עברו עד ששככה קמעא האש הנוראה שאחזה בו, כעבור דקות של דומיה פנה שוב הבית אהרן אל הרב דמתא בשאלה שניה: "והלא הדברים נשנו במחלוקת הפוסקים, אי שייך לברך על כך שהחיינו או לא, ומניין לקחת לפסוק לי להיתר?"

ענה לו ר' מרדכי במתק לשונו: "אכן אמנם זהו מחלוקת הפוסקים, אולם, במה דברים אמורים בשאר כל אדם הרוצה לברך ברכת שהחיינו בגמרו לכתוב ספר תורה. אמנם זאת בטוחני ללא כל ספק, כי על ברכה כזו לא נמצא שום חולק הסובר שאין לברכה, כולי עלמא מודי שברכה כזו חובה לברך..." פניו הק' של הבית אהרן קרנו לשמע התשובה המחכימה, ומיד הורה לפצוח בשיר ושמחה גדולה לכבוד התורה.

קול השירה מבחוץ "נגיל ונשיש בזאת התורה" שימח את הלבבות והרקיד את החסידים והגביהם למעלה מטפח מעל גבי הקרקע, בפרט ברגעים המרגשים בהם חזו בריקודו המלהיב של רבם הבית אהרן - כפי שכינוהו "דער פרייליכער צדיק" - זיע"א.

פניו בערו כלפידים וקולו הלך וחזק עלה ונתעלה - - - "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה", מיד בגמר הברכה פצחו קהל החסידים בשירה ובזמרה, "נגיל ונשיש בזאת התורה כי היא לנו עוז ואורה..."

ובכן נחזור לענין ראשון, היכן התרחשו הדברים, מי הוא המברך, ולמה, ובמאי עסקינן...

בני העיר השכימו ליום חדש, אין זה יום רגיל כשאר ימות השנה - יעידו על כך כל תושבי העיר, בהראותם כתוספת ראייה את הנרות המוצבים בפמוטים הפזורים ברחבי העיר, היום יקיים רבם הגדול הרבי בעל הבית אהרן מקארלין, "הכנסת ספר תורה" לבית הכנסת הגדול שבעיר היכל רבנו יוחנן...

דמים תרתי משמע, יזע ויגיעה עצומה השקיע הבית אהרן בספר התורה שיצא ברוב פאר והדר, הספר נכתב על קלף העשוי מעור של צבי, והבית אהרן בעצמו היה הסופר. לפני כל שם ושם נתעטף בדחילו ורחימו, טבל במקוה טהרה עלה ונסתפג ונתקדש בסילודין, מלאכת הכתיבה השתרעה והתארכה שנים מספר, ומשכך רבתה השמחה לגמרה של תורה, נתאספו ונקהלו המוני החסידים מעיירות הסמוכות לקארלין באו להסתופף בצל הקודש ביום שמחת לבו של רבם הגדול.

תכונה רבה הורגשה בעיר בימים שקדמו לסיום כתיבת הספר, עגלות עמוסות הגיעו לעיר ופלטו אנשים שבאו עליהם ממקומות רחוקים, עשרות בחורים לצד צורבים צעירים התרוצצו בעיר מהכא להתם לסדר אכסניות ומקומות לינה לאורחים המרובים,

היכל הבית הכנסת מלא היה בכל תפילה מפה לפה, כבימים הנוראים. אתא ובא היום הגדול, יום גמר הכתיבה, הבית אהרן נכנס לתפילת שחרית לבוש בבגדי לבן - קיטל של ראש השנה, אף חבש שטריימל לראשו, ומיד אחר התפילה נהרו לביתו נאווה קודש כל קהל החסידים, למגדול ועד קטן צבאו על הדלתות וניסו להיכנס לקודש הקדשים פנימה, להיות נוכח במו עיניהם במעמד הגדול והנורא.

המקום צר מהכיל את כל עדת החסידים, ומשכך הלכו המאחרים לבוא ונתלו על חלונות הבית, מי במסמר ומי במסילת הוילון ובלבד שיכוון לבו פנימה. עיני כולם מכוונים אל הרבי הבית אהרן שישב עם קסת הדיו ונוצת הסופר בידו, כותב את השם באותיותיו, השקיפו אלו שבחדר והביטו אלו שמבעד לחלונות, בזיו פניו המאירים של הרבי, הן יום גדול הוא לה', תנו כבוד לתורה.

מרגע לרגע גברה ההתרגשות עד שעברה את גדות ליבם של הנוכחים, סמוך לשולחן הקדוש בפנים הבית ישבו זקני החסידים ושאר נכבדי הקהילה, עיני כולם צופיות אל גויל הקלף האחוז ביד הרבי - - - לעיני כל

שיעור עיכול לענין ברכת המזון וברכה אחרונה

לברך בהמ"ז, ויש חולקים על הנחה זו שגם תוך שעה וחומש יש בזה ספק עיכול. ולכן נכון שיאכל כזית פת ויברך בהמ"ז שבוה יצא מידי כל ספק, אבל אם אין לו כזית פת יכול לסמוך על הפוסקים שמקילים לברך עד שעה וחומש⁵.

המשך הסעודה ע"י טעימות מעדנים

ט. אכל ועשה הפסק גדול לאחר אכילתו, כגון מה שמצוי בסעודת נישואין שמפסיקין לאחר הסעודה עד ברכת המזון בריקודין ושמחת החתן, או בשב"ק בסעודה שלישית שמפסיקין אחר הסעודה בשירים ודברי תורה, או בסעודת יו"ט כיו"ב, הנה לדעת הפוסקים ששיעור עיכול ו' שעות אין לחוש כל זמן שלא הפסיק אחר אכילה ו' שעות.

אמנם אף אם נחוש שיש לחוש שעבר שיעור עיכול קודם ו' שעות, מ"מ אם במשך הזמן שהפסיק הסעודה טעם קצת ממיני מעדנים שאוכלין אחר הסעודה, הרי טעימות אלו מחשיבין כמשך הסעודה, ויכול לברך בהמ"ז, ואין לחוש שעבר שיעור עיכול⁶.

י. באופן שטעם קצת אחר גמר הסעודה והמשיך ע"י הסעודה, יש להקל אף באופן שמרגיש להדיא התחלת רעבון, וברור שכבר עבר שיעור עיכול, שע"י הטעימות חשיב כאילו לא נתעכל המזון דמי. ומ"מ בכה"ג טוב להחמיר שיאכל כזית שנית ולברך בהמ"ז⁷.

שיעור עיכול לענין ברכת ראשונה

יא. עבר שיעור עיכול כגון שאכל ושכח או נאנס מלברך בהמ"ז עד שעבר עליו שיעור עיכול, שכבר התחיל להיות רעב ואין יכול עוד לברך בהמ"ז או שאר ברכה אחרונה, נחלקו האחרונים בדין ברכת המוציא או שאר ברכה ראשונה, מי אמר' שהעיכול מחייב נמי ברכה ראשונה כשרוצה להמשיך באכילתו. ולמעשה אין לברך שנית ברכה ראשונה

לא נתעכל המזון. אלא אפילו לדעת החולקים שאין בזה כלל שסתם עיכול ו' שעות, יש לומר שצריך לברך בהמ"ז במקום ספק עיכול, מדין ספק דאורייתא לחומרא, שכיון שאכל כדי שביעה הרי נתחייב לברך בהמ"ז מה"ת, וכיון שנפל בספק אם עדיין רובץ החיוב עליו או לא, צריך לברך מספק³. ה. אף אשה שנסתפקה אם נתעכל המזון, צריכה לברך בהמ"ז, אף שיש ספק אם מחויבת לברך בהמ"ז מה"ת, מ"מ מעיקר הדין נקטינו שגם אשה צריכה לברך בהמ"ז במקום ספק וכדין האיש⁴. וכל שכן בזה שאפשר גם לצרף דעת גדולי הפוסקים ששיעור עיכול ו' שעות, שלפ"ז הוי כודאי מחויבת בבהמ"ז.

ו. קטן שנסתפק אם נתעכל המזון, אף שחיובו לברך בהמ"ז הוא רק מדרבנן, ונמצא דהוי רק ספק דרבנן, הסומך להקל על דעת הפוסקים שסתם עיכול הוא ו' שעות, יש לו על מה לסמוך, ושפיר יכול לברך במקום ספק, ומוכל מקום לצאת ידי כל הפוסקים אף החולקים על הכלל שסתם עיכול ו' שעות, טוב שיאכל עוד כזית ויברך בהמ"ז.

לא אכל כדי שביעה

ז. כל זה אמור כשאכל כדי שביעה, שבאופן זה שייך לשער שיעור עיכול, דהיינו אם התחיל להיות רעב או לא.

אבל אם אכל מעט ולא בא לידי שביעה, לא שייך לשער אם התחיל להיות רעב, שהלא מיד לאחר אכילה נשאר בו קצת רעבון, ונמצא שאם שהה קצת יש בזה ספק שיעור עיכול.

[ובאופן זה גם לא שייך לומר שיכול לברך בהמ"ז מספק מדין ספק דאורייתא, שהלא אם לא בא לידי שביעה באכילתו, לא נתחייב לברך בהמ"ז מה"ת, והוי כשאר ספק ברכות להקל].

ח. ונחלקו האחרונים בהכרעת דין זה, שיש סוברים שעד שיעור שעה וחומש 72 מינוט אפשר לסמוך שלא עבר שיעור עיכול, ולכן יכול

בפרשת השבוע (פ' נשא וכו') כתיב "ישא ה' פניך אליך" וידוע דרשת חז"ל (ברכות כ:) אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, כתוב בתורתך (פ' ואתחנן י (ז) אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד, והלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב, ישא ה' פניו אליך. אמר להם, וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה, ואכלת ושבעת וברכת, והם מזקדקים עצמם עד כזית ועד כביצה. והנה מצוי לפעמים שעושין הפסק לאחר אכילה עד ברכת המזון או ברכה אחרונה, וראוי לדעת שיעור העיכול שעדיין יכולין לברך ברהמ"ז או ברכה אחרונה, ונפרט הלכותיו בקצרה.

עבר שיעור עיכול

א. אחר שגמר מלאכול צריך לברך ברכת המזון, אבל אם שהה אחר אכילתו כשיעור עיכול המזון, שוב אין יכול לברך ברהמ"ז¹. ב. שיעור עיכול היינו בעת שמתחיל להיות רעב, ואין לזה שיעור קבוע שהרי דבר זה תלוי לפי כמות האכילה, וגם לפי טבע האדם. ג. והנה יש הרבה גדולי הפוסקים שקבעו ששיעור עיכול הוא ו' שעות, והיינו שכל אדם שאכל ושבע אינו בא לידי שיעור עיכול, קודם שעבר ו' שעות².

ומכל מקום מסתבר שגם לדעתם היינו דוקא בסתמא ובדרך כלל, אבל אם מרגיש רעבון אפילו קודם ו' שעות, שוב אין יכול לברך בהמ"ז, שיש לחוש שכבר עבר שיעור עיכול אצלו.

ספק שיעור עיכול

ד. והנה למעשה נמצא שאם ברור לו שעדיין לא התחיל להיות רעב, בכל אופן יכול לברך בהמ"ז, ואם ברור לו שהתחיל להיות רעב, לכו"ע אין יכול לברך בהמ"ז.

ואם מסופק בדבר ואינו יודע להחליט אם התחיל להיות רעב או לא, לא מביעא לדעת הפוסקים שסתם עיכול היינו ו' שעות, שבדאי יכול לברך בהמ"ז עד ו' שעות, ולסמוך שמסתמא

פרשה והלכה

מאת הר"ג ר' נתן גוטליב שליט"א מח"ס מגדים חדשים

ליזהר לברך מיד לאחר שתייתו.

אכל והקיא המאכל

טו. אכל ומיד לאחר שאכל הקיא מאכלו, יש לחוש שאין יכול לברך בהמ"ז או שאר ברכה אחרונה, שלא גרע מנתעכל המזון שאין יכול לברך וה"ה בזה שהקיא מאכלו¹⁵.
אכן אם מסופק שמה לא הקיא כל המאכל, יש בזה ספק ברכות, ולכן טוב שישתדל לאכול כזית שנית ולברך¹⁶.

לברך עד שיעור שעה וחומש¹⁴.

ולכן בכל אופן שיש ספק אם עבר שיעור עיכול, דהיינו אם כבר עבר חצי שעה בערך, טוב שיאכל דבר שברכתו בורא נפשות ויברך עליו בורא נפשות, ויכוין לפטור מה שאכל מקודם, או שישמע בורא נפשות מאחר.
יד. ואם שתה משקה ועבר כמה מינוט ומרגיש צמאון שנית, כמו שמצוי בעיקר בימי הקיץ והשרב שאחר כמה מינוט לאחר השתיה יכול להתייבש ולהתעורר בו צמאון לשתות שנית, חשיב כשיעור עיכול ואין יכול עוד לברך בורא נפשות, ולכן יש

לאחר העיכול, מדין ספק ברכות להקל⁶.

יב. וכל זה כשלא הסיח דעתו מלאכול, אבל אם גם הסיח דעתו מלאכול עוד⁹, וכ"כ כשהסיח דעתו וכבר יצא ממקומו, מברך שנית המוציא¹⁰.

שיעור עיכול בשאר מאכלים

יג. אם אכל פירות או משקה ושאר מאכלים קלים להתעכל, יש מחמירין ששיעור העיכול בהן הוא זמן מועט מאוד¹¹, ויש שקבעו בזה שיעור עיכול שעה¹², ויש שקבעו חצי שעה¹³, ויש מקילין

הקילו אף שכבר נתעכל המזון, ולכן הכרענו כדעת המשנ"ב, אבל מ"מ טוב לחוש כדעת הפמ"ג, ועי' נמי בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סי' כ"ז) שחושש לדברי הפמ"ג ע"ש.

8. המ"א (סק"ט) העלה שאם עבר שיעור עיכול צריך לברך שנית ברכת המוציא, אמנם במשנ"ב (סק"ז) הביא דעת הרבה אחרונים שחולקים עליו, ומשמע דעתו נוטה שלא לברך, וכן נראה מדבריו בביה"ל (סי' ק"צ סעיף א' ד"ה אחר ששתה), אמנם בשו"ע הרב (סי' קפ"ד סעיף ג') הכריע כדעת המ"א שצריך לברך שנית.

9. כן משמע במשנ"ב (סק"ז) שאם הסיח דעתו צריך לברך המוציא לכו"ע, ואף שלעיל שו"ע סי' קע"ט מבואר שאם הסיח דעתו באמצע סעודתו הוי ספק אם צריך לברך שנית, י"ל שבזה צירף המשנ"ב דעת המ"א שצריך לברך מחמת עיכול עצמו.

10. שבזה כבר נתבאר להדיא בשו"ע הרב סי' קע"ט (סעיף א'), ובביה"ל סי' קע"ח (ד"ה אם הסיח דעתו) שצריך לברך מחמת צירוף היסח הדעת ושינוי מקום.

11. הגר"ח נאה בקצוה"ש (סי' ס' סק"כ) כתב דעד שיעור 11 מינוט ודאי לא עבר שיעור עיכול, כיון שיש דיעה שעדיין חשיב אכילת פרס לא שייך לומר שכבר עבר שיעור עיכול, אבל ביותר משיעור זה נכנס בכלל ספק.

12. הגה"ק מקאמורנא בפירושו מעשה אורג (ברכות פ"ח מ"ז).

13. כן העלה בכף החיים (סקכ"ט).

14. כן העלה הגה"ק ממונקטש בנימוקי או"ח (סי' תע"ד).

15. כ"כ החיד"א בברכי יוסף סי' קפ"ד (סק"א), וכ"פ ה"ב איש חי בשו"ת תורה לשמה סי' קכ"ה [אלא שכתב שם שלענין אכילת מצה יצא ידי חובתו], וכ"פ בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' ר"ה לסי' ר"ח וח"ו סי' כ"א) ע"ש.

16. כ"כ בבן איש חי (פ' קהת יג).

1. סי' קפ"ד סעיף ה'.

2. כ"כ היעב"ץ במור וקציעה, והפלא יועץ בחסד לאלפים סי' קפ"ד, וכן מצינו למהר"ן שפירא בספרו מצת שימורים שהעתיק מכת"י של מהר"ם די לונזאנו [מחכמי ירושלים בזמן האר"ז] בספרו עדי זהב על הלבוש ששיעור עיכול הוא ו' שעות, [ודברי המצת שימורים הובא נמי בדברי החיד"א בספרו ברכי יוסף (סי' ו' סק"ג)] וכ"כ בשו"ת הלכות קטנות (ח"א סי' קמה), ובשו"ת פעולת צדיק (ח"ג סי' קנ"ז), וכן בבאר היטב (סק"ח) העתיק להלכה דברי האחרונים ששיעור עיכול הוא ו' שעות, וכ"כ הגה"ק ממונקטש בספרו נימוקי או"ח סי' תע"ד (סק"א) שאנו נוהגין להקל לברך עד ו' שעות, והגה"ק מקאמורנא בפירושו מעשה אורג (ברכות פ"ח מ"ז) כתב שאפילו אכל רק כזית פת יכול לברך עד ו' שעות, דזה שיעור העיכול.

3. כן יש להוכיח מדין ספק אם בירך בהמ"ז או לא, שקי"ל בסי' קפ"ד סעיף ד' שצריך לברך, וכן משמע בערוך השלחן (סעיף ח'), [ומשמע שם בשו"ע ובפוסקים שאין צריך לאכול כזית שנית כדי לצאת מכלל הספק אלא יכול לברך בהמ"ז מספק, וה"ה בדין].

4. בסי' קפ"ו משנ"ב (סק"ג) כתב שאשה ששכחה לברך נחלקו האחרונים אם צריכה לברך, והכריע שאם רצונה לברך אין מוחזין בידה.

5. סי' קפ"ד משנ"ב (סק"כ).

6. מ"א (סק"ט), ונפסק במשנ"ב (סק"ח), אכן יש להעיר שמצינו בקיצור שו"ע (סי' מ"ד סעיף ח') שהעתיק פסק זה, וסיים שמ"מ נכון לכתח"ל שלא לסמוך על היתר זה, וכ"כ בכף החיים (סקל"א) ע"ש.

7. מדברי הפמ"ג משמע שס"ל שלא הקילו כשממשיך לאכול רק משום שזה מועיל שלא יתעכל המזון, ונמצא לפ"ז שאם מרגיש רעבון אין להקל, אמנם במשנ"ב שם חולק על הפמ"ג שהטעם שהקילו בזה היינו כיון שהוא סעודה אחת

הנכם מוזמנים
לטרקליני מלכות וקסברגר
להנות ממגון מוצרים
בהנחה מיוחדת לרגל

שבוע הספר

20%
הנחה

ספרים • מזכרות • מתנות

המבצע בתוקף מתאריך
ט"ז - כ"ה סיון (6-15/2012)

המבצע תקף גם למוסדות חברות וארגונים • ההנחה כוללת הזמנות לאירועים כולל הקדשה

פאר היצירה היהודית

שרות לקוחות: 1599-500-830

בני ברק:
רח' הלפרין 18
רח' רבי עקיבא 113
ירושלים:
רח' מלכי ישראל 2